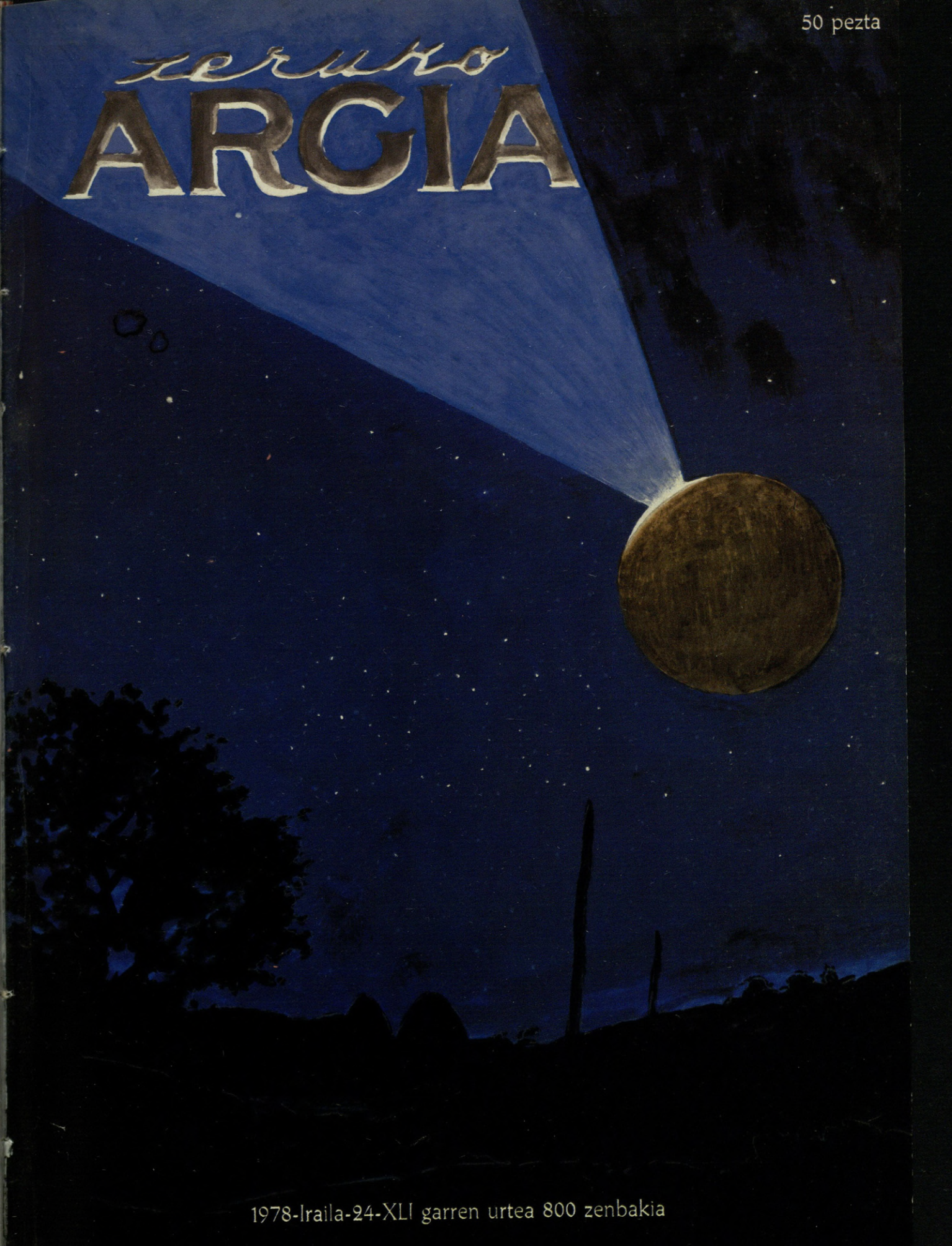


50 pezta

zeruko
ARGIA



1978-Iraila-24-XLI garren urtea 800 zenbakia

hormazprayko



zeruko argiaren eranskina
hormastekaria

150 pezeta

editoriala

Zeruko Argia euskarazko gauzarik txikienari oztopoak jartzen zitzaizkion garaian jaio zen, orain dela 15 urte. Eta erasopean eta zigorpean iraun zuen, Francok baino bizitza luzeagoa izateko gogoz eta itxaropenetan. Noiz hilko ote zuten, izan ohi zen bere beldurrik haundiena.

Erasoaldi luze-zakar hartan euskal munduari argia eta poza ematen saiatu zen. Euskal kultur-gintzari eragin zion, batez ere: antzerkiari, kantuari, ikastolei, gau-eskolei, euskaltzaindiari, kaze-tagintzari eta abarri.

Hori guztia eritzi guztietakoei leku emanaz. Inor baztertu gabe. Euskal Herriko irakin beroa agertzen zen bere orrialdeetan. Edozein motatako abertzaleek bazuten plazarik. Jokabide zabal hori onartzen ez zuten ipurtestuak mindu zituen, noski.

Euskararen batasunean ere berdin jokatu zuen. Euskaltzaindiaren aholku eta arauai jarraitzeaserabaki zuen, baina beste idazkerako idazleei ateak zabalik utziz. Euskaltzaindiaren aholku eta arauak ere ez zituen goizetik gauera, itsumustuan, onartu. Irakurleak eta idazleak ohitu-ala, poliki poliki hasi zen batuaeren arabera idazten.

Jokabide patxaratsu eta zabal hori hartuagatik sei urteren bururako idazle gehienek batuan idazten zuten, inork behartu gabe. Askatasun giro hark on egin zien idazle eta irakurle gehienei. Zeruko Argiaren neutraltasun hari eman zioten eztenka frango, inolaz ere batasunik onartzen ez zutenek. Batasunaren aldeko joera egunetik egunera indartzen joan zela ikusteko Zeruko Argia baino ixpilu hobeagorik gutxi izango da.

Baina euskal kultur mundutik politika mundura zabaldu beharra gertatu zitzaion diktadorea hil zenean. Erdarazko astekariak indar bortitzez iristen ziren Euskadira, politikako joera eta al-biste berriek, amutzat zerbitzen zutelarik. Desafio latza zen. Astekari politiko bihurtu beharra zeukan iraun nahi bazuen, behintzat.

Eta desafioari erantzuten jakin zuen. Bere bizitzan izan duen arrakastarik haundiena ordu-antxe izan zuen. Kale-borroka agertzeko, tortura salatzeke, zigortua eta erasotua zegoen iku-rrina azalean argitaratzeko eta diktaduraren langak botatzen saiatzeko ausardia izan zuen, bere txikian.

Beste aldi berri bat iritsi zitzaion ordea. Egunkari berriak sortu ziren. Hauen eta politika giro berriaren eraginez komunikabide faszistak ere lehen baino hobeto informatzen hasi ziren. Gertaera, istilu, albiste eta eritzien berri azkarrago emateko aukera duten komunikabideok aste-kariei ezinbizia ekarri diete.

Edozein astekarik duen eragozpen berbera du Zeruko Argiak ere geroztik. Eta are haundia-go, euskal irakurlegoa oso urria baita. Bestalde, politikazko irtenbideak bilatu eta aurkitu behar diren une honetan euskara eta euskal kultura bigarren mailara pasa dira. Euskararik ez dakite-nak erdaraz geureganatu nahirik, euskaraz dakitenak erdalduntzen ditugu askotan.

Euskarazko komunikabide guztiak daude bidegurutze batean. Baita Zeruko Argia ere. Be-har bada, ez dugu giro berri hontarako astekari bat egiten jakin. Baina euskal irakurlegoa ez da ugaldtu. Euskal aldizkariak laguntzen zuten askok beste komunikabide eta alderdi batzuei lagun-zen die.

Egoera larri honen aurrean denok dugu erantzun beharra. Hau ez dugu erredakziokook bakarrik konponduko. "Hordago" jo digu giro berri honek. Euskaltzale guztiok erantzun be-har diogu. Bestela galduek gara.

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietano Ezeiza.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparragirre.

Erredakzioa:

Joxe Luis Alustiza, Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizaralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Iñigo Lamarka eta Jose-ba Sarriena. **Iruinean:** Txema Larrea. **Ipa-raldean:** Erni Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Este-pan Aldamiz-Etxebarria, Alkiza, Arostegi, Amun-sa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiaz (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eizetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arra-sate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barrenetxea (Oizartun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-terial), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrakzi eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Be-rastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etxeberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitoak: Erni S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50. 1 Donostia. Okendo 22 Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkola:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoltza)	50	ptz.

irakurleak mintzo

NAFARROAN ZE HAR

Udako oporretaz baliatuz, hartu motxila eta lo egiteko zakua eta ilusioz beterik irten gara goiz euri-tsu batez gure Donostia ederretik Belaguara. Ibilaldia mendiz-mendi egiteko asmoa dugu, gure Euskal Herria zerbait gehixeago ezagutzeko asmoz.

GOIZUETA-ZUBIETA DONAMARIA

Ibilaldiaren lehenengo egunean, Urnietatik gora Adarra mendiaren hegaletik zehar, Arano alboan dagoen mendi lepora iritsi gara. Ezkeresku bira ikuspegi zoragarria duen mendi lepo honetan, jentil baratza edo harrespilekin topo egin dugu. Eguzkiaren sarrerak eta tokiaren sagratasunak ixilune bat ezartzen dute gure baitan. Handik berealaxe iritsi gara Goizuetako herri politera. Herriko bestak dira. Jendea

alaitsu dabil saltoka. Ikurrin ugari leihotatik zintzilik. Ikastolako taberna ederra jendez gainezka ageri da.

Bigarren eguneko helburua Zubietara iristea dugu. Mendian gora goazela, beste harrespil batekin (gure arbasoen mezua dakarkiguten lekuko isilak) berriro topo egin dugu eta berriro ere zirrara batek astindu du gure barrena.

Mendiko mazelatan behor, behi eta ardi ugari ageri da. Pagartean eta garartean kokaturik borda bikainak ageri dira han-hemen. Ilunabarra da gainean. Herri-ko soinu hotsa dator. Herriko bestak dira hemen ere. Taberna batera sartzen gara ahoa zeozerekin bustitzeko asmoz. Hango euskal giro ederraren erdian jaien egitaraua gaztelaniaz irakurtzeko tristura sortu dugu.

Goizeko kale-jira ikusi ondorenean, eta Mendaur mendi tontorra bere Trinidadeko basiliza berri-kuarekin ezkerretara utziz, Donamariaruntz irten gara. Bi-

dean zenbait baserri- tatar jatorrekin solasalditxoren bat egiteko parada izan ondoren, garaiz iritsi gara Donamariara. Nahiz herriko jaiak izan erretiratu egin gara hari-tzpe batera lo egiteko asmoz. Gau izartsua eta hilargi bete- ta dago. Goizean jeiki garenean intz ederra dago... hemen, guztiok dakigu euskara baina- n haurrak gehienbats erdaraz mintzo dira esanaz erantzen dio gure galderari herritar batek.

BELATE-EUGI

Hurrengo goizean, eguzkiaren iteerearekin batera garaiz irten gara. Pagariak gora errekatxotako ur freskoa edanaz, eta bidean galduta ibili ondorenean, Belateko Amaren elizaxora iritsi gara. Erromaniko garaiko basiliza ederra. Zenbait erromes ez ote zen pasako elizatxo horren albo- tik Santiagorako bidean! Bat batean, Etxaun zuberotar kobla- riaren oroitzapena dator- kit

burura, bere "bekatuen" ki- tatze- ko Santiagorako bidean erromes. Esan beharrik bai ote dago orduko bere bertso zoragarriak gogoratzean be- giak busti zaidala? Eta nori ez?

Eugira erabat nekatuta iritsi gara eta zakuan lo egin orde- z, ostatura goaz afaltze- ra eta lotara. Herri ixila eta polita benetan. Herriko zen- bait tokitan "UREPELE- Fêtes locales" irakurtzen dugu. Ez dago Xalbador zena begira!

... bai, gerra ondo- renean nere anaia bat Gi- puzkoara joan zen lan bi- la eta urte batzuk igaro ondorenean atzera itzuli zen bere etxera han (Gipuzko- an), nafar guztiak gaizki ikusiak zirelako" bat batean jaurtiki digu, gipuzkoarrak garela jakitean eta barren samindua hustuaz bezala, euskaldun emakume batek. Eta hori entzutean burura dator- kit zenbait aldiz gure etsaiari ez ote diogun jokua egin eta egiten! Ohartuko ahal gara egunen batean.

ARRAITZA

besteena

LA ACTUALIDAD ESPA- ÑOLAren 1.369. zenbakian argitaratutako "El vasco de Babel" lanetik: "Puede ocu- rrir que gracias a la nueva ortografía el diputado por Guipúzcoa, Francisco Leta- mendia Belzunce, tenga que escribir sus apellidos así: Llettamenñiddia Bellzuntxe, o que el presentador y pe- riodista de TVE, Pedro Er- rucio haya de apellidarse Herktxia (...) Y es que la "hache" podrá antepone- se delante de las primeras vocales de la primera o se- gunda sílaba de cada pala- bra; la "l" podrá conver- tirse en "ll"; la "n" en "ñ"; la "s" en "x"; la "c" en "tx"; la "t" en "tt"; la "d" en "dd"... El asun- to fué terriblemente de- batido por los académicos quedando al fin en manos de la comisión permanente para que ella decidiera. "Nos- ki, dena gerta daiteke. Al- dizkari honen erredakzio- ko burua den Ignacio Amestoy progresista bihurtzea, esate-

baterako, eta "pensamiento Navarro" egunkari eskubitar eta euskaldunen aurkakoa azaldutako kutsua galtzea, alegia...

QUEREN 44. zenbakian ar- gitaratutako "No las quiere defender" herria: "El sena- dor Juan Maria Bandrés es- tá firmemente decidido a no defender personalmente nin- guna de sus enmiendas por considerar que existe una es- pecie de complot contra él en la Comisión Constitu- cional del Senado. Reciente- mente, dejó encargada la de- fensa de una de sus enmien- das a otro senador vasco y tuvo que escuchar más tarde: "Por no defenderla tú ha faltado muy poco para que fuera aceptada..." Todas sus enmiendas, eso sí, las de- fenderá en los plenos del Se- nado".

GOIZ ARGIREn 403. zenba- kian Gaztañagatar Jesusek "Euskaltzaindiaren VIII Ba- tzarra"ri buruz eginiko arti-

kulotik "Izkuntzaz kanpoko neurritz aukeratzen eta bereizten ditu Euskaltzaindi- ak aspaldi ontan euskal- tzainak, euskeraz obeki daki- tenen kaltean. Lenengo bere- izketa orren ondoren, biga- rrena: jokabide berekoak izendatu ditu Bergara'ko Ba- tzarra gertutzeko. Eta iruga- rrena: bide berekoak izen- datu ditu Biltzarren itzal- diak egiteko. Eta bereizketa zatitzaile oiek egin ondo- ren, onelatsu dio: Zatozte orain denok, bestelako iritzi- rik duzuten guztiok. Emen gaude gu, ziur eta sendo, epaikari ta autoritatez. Za- tozte orain, eta mintza, ea zer dadukazuten esateko- rik" Gaztañagak gerra nahi du, eta horregatik ez da agertu Bergarako Biltzarrera.

093 aldizkari berrien 1 zen- bakiko editorialetik: "Una nueva revista. Usted está harto de ver números de pre- sentación de revistas. ¿Y es- ta que será 093 nace quie- rido ser la vida misma, su

reflejo. Queremos ser notari- os de la España real. Real es el mundo de la delincu- encia, el del accidente, que podría ser evitado, el per- sonaje insólito que todos hemos conocido alguna vez, de la denuncia, del chanchullo de pipas o de la gran especulación, del te- rrorismo ciego o del que ve demasiado, el cómo vi- ven y qué hacen nuestros vecinos, del crimen pasi- onal que tenía truco, del mendigo recoge-basuras y el trapero que se enriqueció. Del mundo del suceso (...). Nuestros policías pueden ser calvos y bajitos, pero ac- túan proporcionándonos seguridad. Nuestros jueces juzgan más a rateros que a capos de anónimas del se- cuestro. Nuestros asesinos, a veces, nada tienen que ver con las mafias de tur- no". Aldizkaria ikusi on- doen "El Caso" zahar- raren itxura berdina hartu diegu. Hori bai, hizkuntza "pro- grez" orniturik.

Bergaran Euskaltzaindiaren VIII Biltzarra ospatu berria da. Bertan teknika bide batetik euskararen batasuna eta normalizapena lortu nahiean gizon multzo haundi batek jardun du.

Euskara batua eta euskara dialektala Bergaran kontrajarri direla usite izatea guztiz okerra litzateke. Niretzat gaurizarik nabarmenena fenomeno hau izan da, alegia, EUSKARA BATUA eraikitzen ibili garenok ahalegin guztiak egin ditugula euskalki edo dialektoen substratoa ongi aztertu eta gureganatzeko. Beraz, ezin daiteke egin fonetika, morfologi, hiztegi zientifikoa bat euskara batuan DIALEKTOAK ongi ezagutu eta parekatu gabe. Gure hizkuntza biziak (eta normalizatuak) bere normalizapen-funtsa eta motiboa, noski, euskalki "koordinatueta" dauka.

Dudarik gabe, Bergaran, euskalkien ezagumena jantziagoa eta osatuagoa zen "euskara batua"ren aldeko teknikoan aldetik kontrakoan aldetik baino. Gainera kontrako horiek etzizuten teknika mailan alternatiba bat presentatu, sei edo zazpi euskara desberdin baino.

Gorán esandakoa kontuan edukirik, hala ere Bergara-ko Biltzarak beste arazo larriago bat kuestionatzera nar. Kuestio hori da euskararen beraren superbi-bentzia. Batua, ala ez-batua, euskarak oso egoera larrian jarritzen du; gure ondoan bizi diren gehiengoentzako euskara ez oraindik epifenomeno bat baino.

Azken udako "Euskarari bai" kanpaina

gure borrokaren kontenidoa non?

LUIS MARI MUJICA

osteko ondorio-eza ikusirik nahiko pesimista nago. Beldur naiz milaka eta milaka vaskoetan diglosi egoera onek ez ote dakarren halako etsipen (resignación) onartu bat. Gure jokabidea kontradizioz bete da. Edo non egoerarekiko konformitate implizito bat nabaritzen dut. Ni neu Santti Mamiñe-ko (Bilbo) futbol-zelaian egon nintzen "euskarari bai" jaialdian. Egia esateko, han bertan ehunetik 95 erdara hutsa entzuten zen. Berdin gertatzen da Donostiako, Bilboko edo Tolosa-ko manifestaldi politikoetan. Zenbat eta zenbat gazte eta larri "eusko gudarien" edo "aupa mutil" kantaren letra ez dakitenak "Gorá" zoragarriak botatzen, baina, euskara ikasteko borondate tinkorik gabe.

Nik ez diot batzuen borrokari lokarririk ikusten. Askoen ABERCHALISMO folklorista nabarmena da; gure abertzaletasunari benetako kontenidok ematen ez gara saiatzeko. Nire ustez kontenido horietako

larrienetako bat euskara ikastea da. Euskararik gabeko EUZKADI hori gure aberchalismo merkearen monstruo gertagarri bat da. Horrela Euskal Herri ez den ente politik-burokratiko batera goaz.

Milaka vaskoek euskara tonelada askoko ikurrinpean zapalduta daukate. Euskaldunok ez gara kalera irtetzen gure erreibindikazio kulturalak bertan egitera. Gure alderdi abertzaleek jokabide kaxkarra daramate honetan. Alderdi askoen mitinetako euskara-praxia negargarria da; gure egunkariak (DEIAK batez ere, geroz eta euskara gutiago dakar); 1978-79-ko urte akademikoa atera goaz eta ez dakigu euskara eskola nazionaletan sartuko denik. Bilinguismo-ko legea ez da gureganatu oraindik, "no se puede obligar al euskara en la escuela" entzuten hasiak gara, eta bitartean 1978-an Gaztelun eta Oiarztun eta Bedaio-n espainikastea eta hitzegitea nahitanahiezkua da.

Hizkuntzaren bene-

tako soluziobideak erabaki politikoei etorri behar dira. Baina horietan atonia bat nabarmen izan da. Gure borroka politikoak ze kontenidoak dauka? Agian sozialak bakarrik? EUZKADI horrek zer esan nahi du gure nortasunaren balio antzinatekoenak aintzakotzat hartzen ez badira. Krutwig, Txilardegik eta nik neronek mila aldiz afirmatu dugu kultur-erreibindikaziorik ez duen abertzale-tasuna akzidentalismo hutsa dela; euskararik gabeko EUZKADI vasko hori gure borrokaren frakaso nabarmenena da. Gure herriak euskara galtzen badu galdu da bere borrokaren zentzurik nagusienetako bat; gure, herriak ez du deretxorik EUSKAL HERRI deitze-ko euskararen galerarekin. Absentismo honen ondorioa abertzale-tasunaren beraren deuseztapena da. Nora goaz. Soil soilik, vaskoek osatutako ente geografiko horrek ez du zer ikusirik gure historian eta erroan sustraitutako EUSKAL HERRIarekin. Ez ahaztu, euskaldunak bere herriari ta bere buruari, bereziki, interpretazio kultural baren eman diola (euskaldun-posedor del euskara).

Gaurko praxia (gehienean) zuzenbide horretatik aparte dabil. Alde batetik, euskal etnia deskonposizio biologiko utsean dago (eta hori onartu beharrekoa da), baina bestetik bere konstante kulturalak galtzen badira zertan da gure EUZKADI hori? Erantzuna larria da gure politikaren kontradizioa ikusirik.

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

Hiruhilabetez behin ateratzen
da

Monografiak
Dossierak
Azterketak
Kritikak
Gaurko gaiak

Oraingo zenbakiaren gai
nagusiak:

ABERTZALETASUNA ETA
HIZKUNTZA KATALUNIAN

IRAKASKUNTZA
ELEBIDUNA EUSKAL
HERRIAN

UDALAK ETA AUTONOMIA
EUSKADIKO KOMUNIKA-
BIDEAK

Oraingo zenbakiaren lankideak:

Agirretxe, J.A.
Arana Martija, J.A.
Azurmendi, J.
Etxezarreta, E.
Intxausti, J.
Lasa, M.
Navarro, K.
Pagola, M.
Xarritton, P.
Zalakain, J.M.

JAKIN

800 pta. urtean. 250 alea

Eskabideak eta harpidetza:
Cuartel, 2 - Tolosa (Gipuzkoa)
Tfno. (943) 65.11.06

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4



DONOSTIA



NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian



Otsein

PENSATU ETA EGIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

udal gestora herritarrak

JON URRUJULEGI

Bai, udal gestora herritarrak behar ditugu. Udal frankisten azkena gainean dago. Frankistak bota egin behar ditugu udaletxetatik. Baina, hemen galdera batzu datozkigu burura: nola bota behar ditugu? Nor-tzu jarri behar ditugu beren karguetan?

Nolako udaletxea, halako herria. Nolako udaletxeak, halako Euskal Herria.

Gure historian zehar, euskal udaletxeen ezaugarri nabarmenenak gutzitiko autonomia eta erabakiak hartzeko beren kapazitatea izan dira, hau da, erabateko autogestioaren bidez operatzen zuten. Beraz, garai batetako gure udalak berbizitu behar ditugu, munizipioaren gestioa eta kontrola herriari berari bueltatuz.

Auzoaren aldeko herriaren aldeko borrokan destakatu diren gizonak hautatu behar ditugu udaletxerako. Hau oso inportantea da herriaren onerako. Urbanismoaren arazo lotsagarria salatzen eta konpontzen, ikastolak sortzen, benetako bilinguismoa inposatzen eta herrietako beste mila eta mila arazoez kezkatutako destakatu diren gizonak behar ditugu aiantamentuan. Eta ez mingaina dantzatzen abilak diren politiko arribistak.

Oraingo udal edo aiantamentuak frankistak dira eta aldatu beharra dago. Baina hauen lekuan alderdi politikoen ordezkari osatutako gestorak jartzen baditugu, berriz ere gureak egin du. Hasteko, iazko ekainaren 15eko hauteskundeak ez ziren izan demokratikoak eta beraz, handik atera ziren alderdien errepresentatibitatea ez da jatorra.

Herri batzuetan alderdi politiko-etako gizonak osatutako gestora probisionalak jarri dituzte. Hau tranpa bat da, Gobernadore zibilaren interesak eta alderdi politikoenak babes-tea delako. Gobernadore zibilaren in-

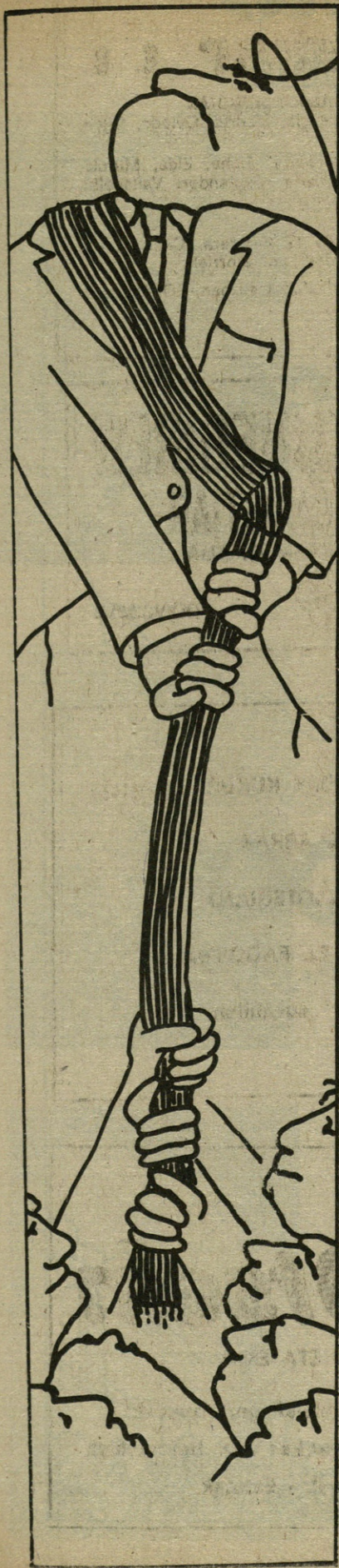
teresak al dira gure herriarenak?

Hona hemen zergatik den tranpa alderdi politikoen gestorak aiantamentura probisionalki eramatea: alderdi politiko maioritarioek (PSOE, PNV) apenas dute herri mailan eta herriaren alde destakatu den gizonik. Eta orain, probisionalki bederen aiantamentuan sartuz gero, hiruzpalau erabaki demagogiko hartu eta herriaren aurrean prestijio piska bat izango dute tipoak egin nahi dituzte munizipalitarako. Zergatik atzeratzen ditu, bestela, udal hauteskundeak edo munizipalak UCD alderdiak? Herri mailan ez duelako konfiantzazko pertsonajerik. Antzeko zerbait gertatzen zaie PSOE eta PNVri ere. Hauek frankismoaren kontrako borrokan ez dakigu non egon diren baina orain aiantamentuetan sartzeko amorratzen daude. Hau al da herriaren alde jokatzeko? Ezker abertzaleko alderdi batzuek, EIAk adibidez, alderdi maioritarioen jokabide demagogiko hau apoiatzeari, benetan penagarria deritzagu.

Ez dugu uste biderik onena aiantamentuetan alderdi politikoen gestorak sartzeko denik. Oraingo udalak frankistak direnez, hauteskunde munizipalak lehenbailehen zelebratzeko esijitu behar dugu. Eta UCDk atzeratu egiten baditu, ez dezagun bi bitartean gestora probisionalik onartu, hau ez baita herriaren mesedetan izango eta bai alderdien interes politikoen mesedetan.

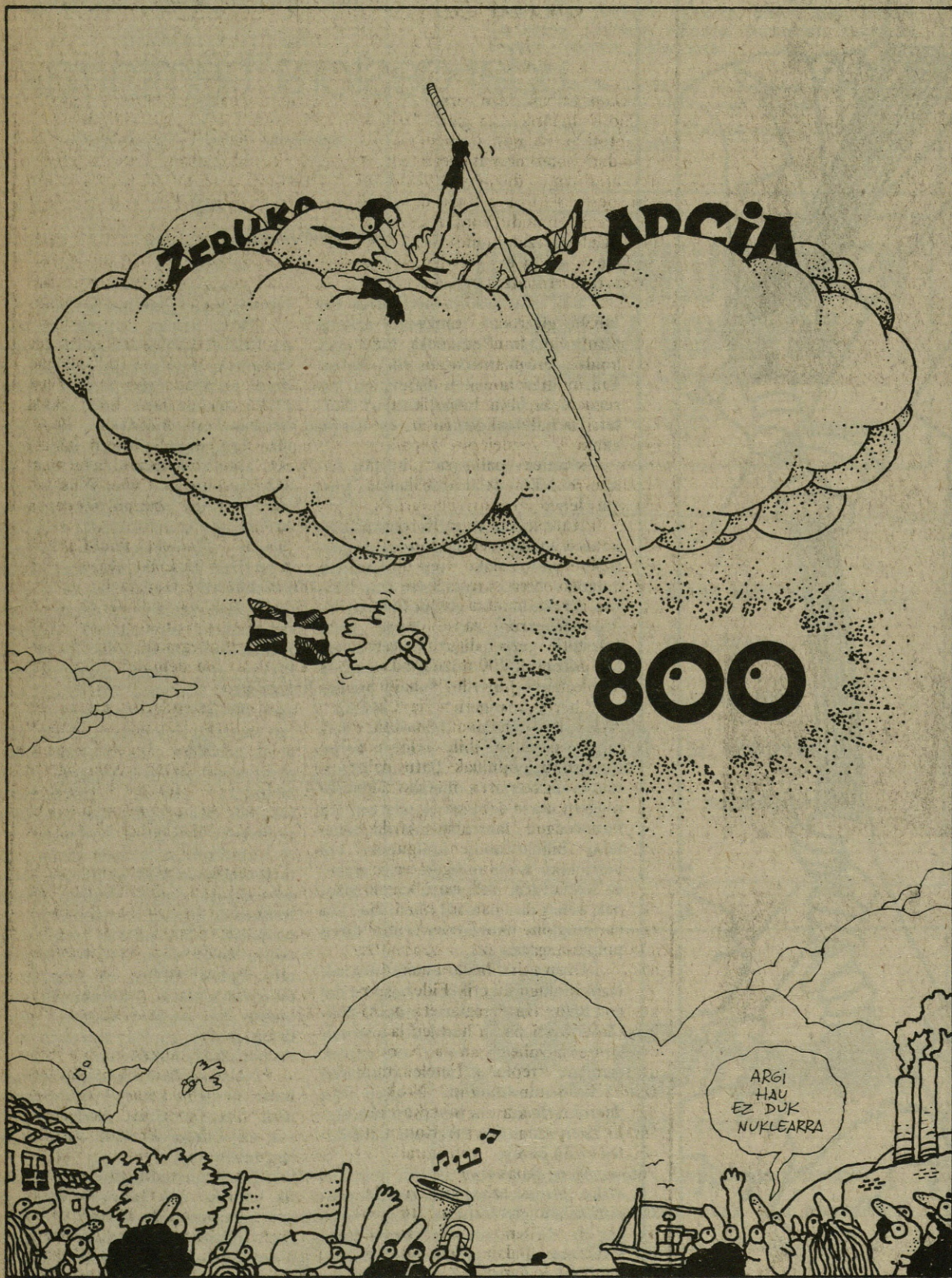
Nolako udaletxea, halako herria. Iraun dezagun ditugun udaletxeekin, udal hauteskundeak zelebratu arte eta esiji dezagun hau lehenbailehen zelebratzea.

Duen garrantzi izugarria harturik, berriz ere saiatuko gara gai hau jorratzen. Bitartean, Llodjoko eta Ordiziako aiantamentuen jokabideak aztertzea eskatuko genioke irakurleari.



mozorrozko

prekontseilari maskaratua



suarez cuba aldean

UZTARGILE

Gaur Cubak duen garrantziaz ez du inork dudarik. Eta garrantzi hau ez datorkio ez non dagoenetik, ez zer indar ekonomiko duenetik, eta ez zer etorkizun duenetik. Garrantzi hori beste leku batetatik datorkio eta bereziki mundu hontaz duen ustetik. Cubarentzat mundu honetako etorkizuna gizon eta Herrien arteko harreman berri batzutan finkatuko litzateke.

Cubak gizarteari gauza berri bat eman dio. Iraultza mota berri bat. Iraultza erromantiko eta praktikoa. Eta iraultza honek Cubatar herria zegoen zapalkuntzapetik atera du. Herri bertako oligarkiaren, atzetik Yankeeek zeudelarik, zapalkuntzatik ihes egiteko balio izan dio iraultza horrek. Eta ez hori bakarrik, iraultzari lehen zitzaion beldurra kenarazi du Cubak, eta egun Herri desberdinetako hainbat sektoretan —gazterian bereziki— halako freskura eta iraultza gogo berria sorrerazi du.

Era berean mintza gaitezke iraultzak Cuban bertan izan duen eraginaz. Bestetik ezin ditugu ahaztu Cuba Yankeetatik 200 milatara dagoela eta honekin izan duela hainbat burruka, bertako esperientzia Cheren bidez beste hainbat estatutara hedatzeko asmotan ibili zela, eta mundu oroko populuak batu nahi izan dituela gazte eta intelektualetan hainbat batzarre bidez, e.a....

Gaurkoagoa da Cubak Afrikan duen eragina. Cubaren laguntza, maila eta era guztietan agertzen zaigu. Askotan zer ondorio ekarriko dituen jakin gabe baina Herri disziplinadun honetako jendeak modu askotan imitagarria izan den iraultza hori munduan zehar hedatu nahi du.

Guzti honen atzetik Fidel, gaurko gazteriarentzat eragile eta politikoki bide berri batzua hartzen lagundu dien gidatzailea izan da. Nork ez ditu azken urteotako Fidelekin mintzaldik kasetetan entzun? Nork ez ditu Herrien askatasuneruntzko Fidelekin hitzak gogoan hartu? Honen hitzaldiak gizonaren portaerarako eskuliburu gogozkoak dira.

Guzti honek ezker gazteriak bereganatzen duen sentimentu bat adierazten du. Beraz, zer espero Suarezren Cubako bidaiatz? edo eta Cuban egin zioten harreraz?

Diplomaziok harrera bat ala bestea egitea berarekin dakar eta

pertsonaia bat ongi hartu ala hoztasunez hartzeak esanahi zeharo desberdinak dakartza. Horrelako zerbait gertatu zen Cuban. Fidelek protokoloak eskatzen dituen neurriak hautsi eta harrera berezi batsegin zion Suarezzi.

Noski, harrera hori ez zuten Espainiako Estatuko nazionalitateetako gazteri ezkertiarrek espero. Hauek espero zutena beste era batetako harrera zen.

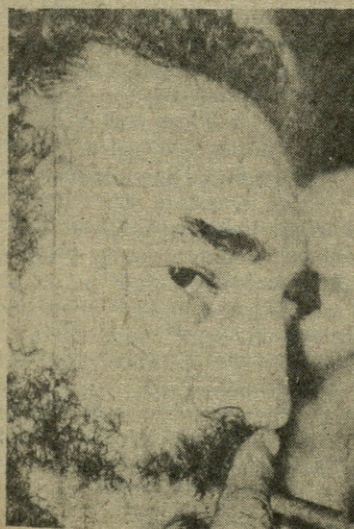
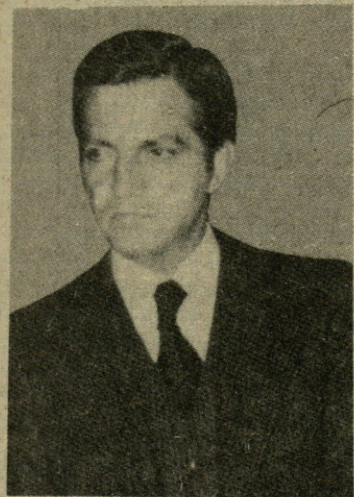
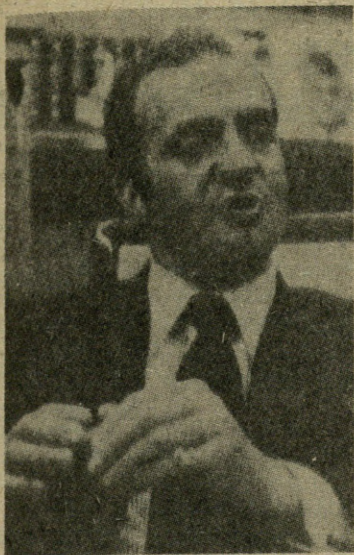
Elkarren arteko elkarriketak zer izan ziren aztertzen ez gatzazkizue hasiko, baina Suarezek uste zuen baino askozaz gehiago lortu zuela uka ezinezko errealtatea da. Suarezren bidaiak Venezuela baldin bazuen politikoki punturik garrantzitsuen alderantziz gertatu da. Cuba, Venezuelak baino askozaz garrantzizkoagoa gertatu zaio.

Nik neuk, gainera, Raúl Castrok egindako deklarazioak ahaztu egin nahi nituzke. Pertsonaia honek Espainiako Estatuko demokrazi bidez eta hau eragin dutenei buruz esandakoak ez dira egokiak izan. Betiko ei eskertzen dei demokrazi bide honen jarraipena.

Cubako zuzendariak ahaztu dutena penagarria da benetan. Hemen go egoera ahaztuz Fidelek Espainia eta Galizia ikusteko gogoak agertu zuen. Suarezek, ttantto bat irabaztearren, egingo duen bidai hori hartu kontutan eta ongi aprobetxatzen ari da.

Espainiako Gobernuaren garapen horiekzertiar alderdien gustoko ez da izan. Berritoez kertiar alderdiek ere ez dute ezer jaso bidai honetatik. Ez dakite ezkertiarrek zer egin eta hauek buruzagitzat hartua zen Fidelek berak aurrera hartu eta Suarezekin ongi konpondu da. Ezkertiarren haserre bistan da.

Behar bada gauzak ez dira ikusten diren bezala. Zertxobait aldatzea gerta daiteke baina Suarezek ez duela momentu egoki hau lur jotzen utziko garbi dago. Are gutxiago Suarez laguntzen duten guztiek. Fidelekin bidaiak eskaintzen dituen oportunitateak ez dituzte galduko. Nahi duten erara hartuko ditu Fidel eta Cuba eta hauek bidez Suarez Espainiako Estatuan inoiz espero ez zuen egoeran aurkituko litzateke. Dudarik gabe "Cubatazo" honen aurretik baino hobeto.



HERCULES DORREA, FARO ZAHARRENA

Breogan, errege edo buruzagi zelta mitikoa dugu. Breogan, gailegoen arbaso zahar zelten indar, kemen eta sasoiaren adierazgarriarik bikainena. Galiziako lurraldeetan Breoganen garaian bizi zen jendea jende librea zen, osasuntsu herri bezala.

"Leabar Gabala" izeneko liburuaren arabera, Finisterretik abiatu zen Breogan Irlandara ("uharte berdera") lurralde haik jendeztatzeko asmoz. Liburu horrek dioenez, Breogan bera izan zen "Cidade do Faro"ren sortzailea. "Cidade do Faro" hau, gaurregun A Cruña (La Coruña noski) deritzan hiria da.

gauza zaila. Itsasertzetan egundaino ez baitzuten inongo eskualdean horrelako surik ikusi.

Dorrearen oinean, hiliarri batean aurkitzen diren hitzek garbi adierazten dute dorre horretxan sorburua: MARTI AUG. SACR. G. SERVIUS LUPUS ARCHITEKTUS AFLAVIENSES LUSITANUS EX. V.

Hiliarri honen bitartez jakin badakigu dorrearen barne egitura kristau denboren hasieran eraikita dagoela eta G. Servius-ek egin dela.

Erromatarrek menperatzen zituzten atzerriko lurren jainkoak gutitzen zituzten bezala, lehendik jasotzen zeduen konstrukzioaz baliaturik berriak altxatu ohi zituzten.

Horrela guk ere esan dezakegu leiendak dioten moduan, ez zela dorre hau erromatar garaietan eraiki, baizik eta aintzinago duela bere lehenengo jasoketa eta iturburua.

Behe Erdiharoko denborak, gudu latzetako sasoiak izan ziren Galiziaren kondairarako. "Os Irmandiños" mugimendu aurrerakoiak feudalismoa suntsitzea zuen helburutzat. Zentzu herritar eta galegista eman zion bere borrokari. Baina Espainiaren batasun sakrosantuen alde ari ziren morroi feudalistek "Os Irmandiños" militarki apurtu zuten. Une honetan hasten da galiziar zapalkuntzaren amaigabeko kondaira.

Orduan dorrearen inguruko gartzelua erasotua eta honen zati oso garantzitsu bat lurjoerazia izan zen.

Carlos IIaren aldetan (1759-1788) erabateko konponketa egiten zaio dorreari, orain duen azken itxurartzen duela.

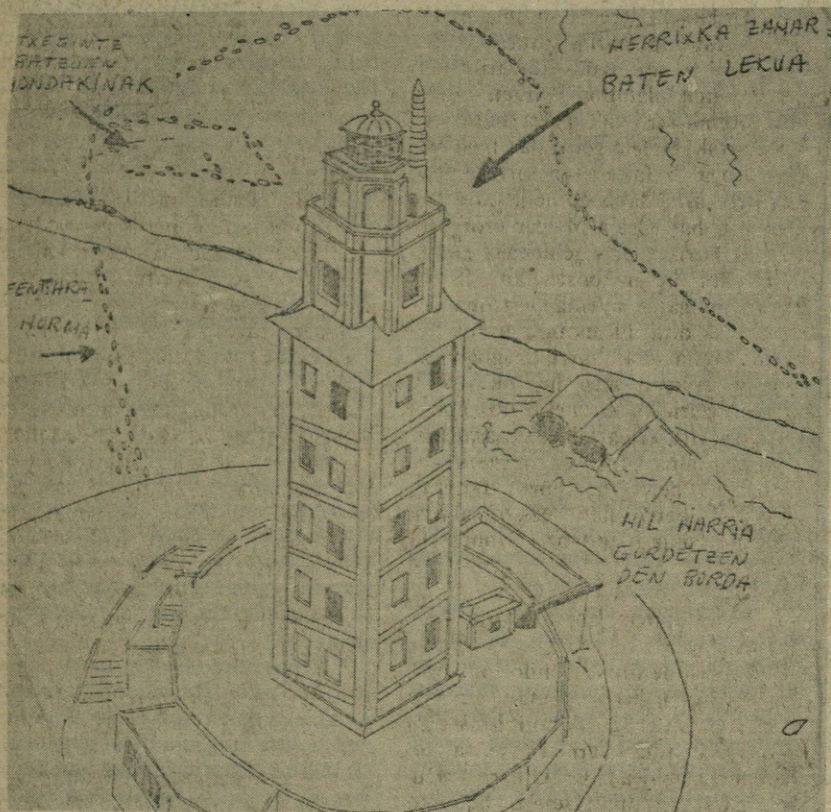
Dorre aldean ikus ditzakegun aldapa horiek lehengoan oroitzapena dakarkigute. Bere azpiko inguru zabala ikuspuntu arkeologiko batez aztertzea komeniko litzateke, guztiz hondakin interesgarriak bertan ezkurturik egon bait litezke.

Hercules izenpean ezagutzen den dorrea hauxe da, bada, gailego leiendak dioenez, mundu osoko denetan lehen faroa.

Breogan eta bere garaia joan ziren betiko, baina haren askatasun egarriak eta herriaren bizi grinak sendorik diraute hemen.

"Galizia, fogar de Breogan!"

HORMAK



Herculesen dorrea, leiendak dioenez lehena.

Irlandan aurki ditzakegun neolitiko garaiko dolmen edo trikuharrietan inskripzio ugari daude. Galizikoekin sarri aski antz handiegia dute Galizia eta Irlandaren aintzinako lotura hertsia ukatzeko. Bi herriok, aspaldi hartan, bazuten elkarrekin kidedasun eta anaitasun sakonik, biak zeltak izaki. Vikingo tribu oldartsu borrokariek hainbat egonaldi eginak bazituzten Galiziako itsasertzetan. Hau dela eta, hemengo paper zaha-

rretan "A Cruña" hiria "Far" izenez idatzirik dago beti.

"Faroaren hiria" bezala ezagutua izan zen XII mendera arte. Fernando IIaren garaian, 1180 urtean aurreneko CRUNIA (latinezko hitza) agertzen da.

Itsasotik zetozen arrantzale edo tribu menperatzaileek, Brigantia jainkosaren su sakratua negu ilunetan ikustean jasango zuten harridura izugarria susmatzea ez da

ZENTROAMERIKA: KAUSA BERDINA, ONDORIO BERDINAK

Nicaraguako gatazkak 500 heriotz eragin ditu. Somoza bere tokian jarraitzeko prest agertzen zaigu. Baina nazional armadan zatiketak egonak dira. Eskuin aldetik eta ezkerretik. Eskuinekoak "erresuma kolpea" bat eman nahian ibili dira, 80 ofizial espetxeraturik izatea besterik ez badute lortu ere. Bestalde, soldadu ugari eta zenbait Sandinistak Frontearekin bat egin dutela jakin ahal izan da. Baina Somoza jarraitzen da boterean.

Laguntza herrikoirik gabe, baina armada eta harmak eskuan izanik. Inguruan ere badu iskanbilarik: Tentsioak El Salvadorren, "erresuma kolpea" Hondurasen, bortxaketa Guatemalan... Costa Rica zen tartean egon zitekeen herri bakarra, baina Somoza (bere abiazioaren bidez) bultzatu du aurkako postura bat hartzera. USA isilik jarraitzen da.

O.E.A.ren bilera bultzatu nahiz

Costa Ricako lurraldearen bortxaketa ikusirik, Venezuela eta Panamak garbiki azaldu dute beren postura. Nahiz eta maniobra batzuren aitzakia jarri, beren abioiak bidaliak dituzte estatu honetara. Bestalde, Venezuelak betitik adierazi du Somozaaren aurkako jarrera. Orain bera eta Costa Rica dira OEA (Amerikar Estatuak Erakundea) bereala bildu nahian dabiltzenak. Erakunde honen erabakiak garrantzi asko izango du Nicaraguako etorkizunari begira.

Sandinista Fronteak gogorri burukatzen du. Laguntza herriko osoa berarekin du. Harmak ez. Nahiz eta bere etxeko oligarkia ere aurka izan, nahiz eta eliza aurka egon, nahiz eta "no podemos permitir que Nicaragua se cubanice" adierazten zuen herria orain aurka izan ere. Harmak eta USArekin laguntza Somoza diti. Costa Rica, oligarkia, eliza, intelektual eta bere herri osoaren gaineratik, Somoza Washingtongean laguntza du. Baina Sandinista Frontea eta nikaraguar herria aurrera jarraitzen dira. Orain arte gauzak nahiko ilun agertu baldin badira kontuan dute egunero argitzen dela eguna.

Honduras laguntzaile

Tachito Somozaen laguntzaile agertu zaigu Honduras. Izan berria du azken "erresuma kolpea". Policarpo Paz Garcia generala jarri berria dute agintaritzan. Inongo aldatu nagusirik ez dela gertatuko diote guztiak. Melgar generalak zuen gobernu berbera da orain agintzen duena. Eta Melgar generala ez zen oso aurrerakoa. Baina Hondurako "statu quo" aldatzeko gauzarik txikiak ere "erresuma kolpea" eragiten du. Herri honetako 3 milioi biztan-

leek 390 dolarretako "renta per cápita", dute. Honduras Zentroamerikako herririk subdesarrolatuena baita. Bere ekonomia platanoen esportazioari lotuta dago ehuneko 50ean. Baina kontuan izan behar dugu platanoa lantzen duten enpresak arrotzak direla, batez ere USAtarrak. Melgar generalaren gobernuak droga "affaire"etan sartuta zegoen. Bere armadako goimailako ofizialak ere bai. Orain Melgar erori da. Ofizial horik (edo gehienak) jarraitzen dira beren postuetan. Droga asuntorengatik milaka pertsona desagerturik dira. Ekonomi asuntorengatik greba eta burruka gogorrak aurrera eramanez herriak, batez ere nekazariak (ehuneko 60) ehundaka zauritu eta atxilotuak jasan beharrez. Baina USAk ez du ezer esan. Gobernu "berri" bat eman dio. Eta gobernu "berri" hau "ezker" aldera jotzen hasiko balitz ba... bota eta beste bat...

El Salvador, heriotz ugari

Kausa berdina, ondorio berdina. Badirudi herri honetan eguna ez dela argitzen. 1931tik militarrek dituzte agintean. Ordutik ari da herria zerbait lortu nahian. Baina bere burruka guztiak, duintasunez beteriko odola eskaintzez aparte, ezer gutxi eman dio. Ikus eta aztertu: 1977an, Carlos Humberto Romero generala agintean jarri zutela eta, kristau-demokraziak bultzaturik, herria gobernuaren aurka jarri zen. Ondorioa: ehundik gora hildako eta ehundik gora zauritu. Ekonomi arazoak oso larriak dira. Ehuneko 60 nekazariak. Soldatu urriak, lurrik oligarkiarekin. Jendeak matxinatuko balu, Gobernuak ordena publikoaren lege berri bat aterako luke. Armada, polizia, indar parapolizialak. 1978ko Martxoan indio nekazari batzuk greban hasten dira. Tropak tiroz erantzut-



Nicaraguako goardia nazionala.

ten die. Ondorioa: 75 hildako. Eliza, orain arte gobernuaren alde egon da, baina gauzak dauden bezala ikusirik hasia dugu kontuak eskatzen. Giza eskubideak defendatu besterik ez badu egingo ere 92 atxilotuen berri jakin nahi du. Erantzunik ez du jaso. Herria, bere betiko oposizioz asperturik, beste erakunde berri batzuetan antolatzen hasia da. Horrela jaio da "Bloque Popular Revolucionario" deritzaiena, sei sindikatu eta ikasleen erakundeak biltzen dituelarik. Eta, aldizka, gerrila indartu eta bultzatzen du herriak. Badaki bere erakundeetatik bakarrik etorriko zaiola behar duen indarra. Badaki horrela bakarrik ikusiko duela eguna argitzen.

Guatemala: zerranda beltza jarraituz

Zentroamerika bi gauzekin lotu dezakegu. Diktadurekin eta heriotzarekin. Ez, hau ez da panfleto bat. Hona hemen Amnesty International elkarteak emaniko datuak. 1966tik honantz 20.000 heriotz gerta dira lurralde honetan. Ez, lurrikarak ez dituzte kontuan izan. Panzos herrian gertatutako gauzen antzekoak bete da zerranda beltz hori. 1978ko Maiatzaren 29an indioak greba bat egin zuten. Bere nekazal soldadak altxatzea besterik ez zuten nahi. "Norbaitek" tiroz eraso zien. Ehundaka hildako. Errudunak oraindik ez dira aurkitu...

hoty!



BARCELONAKO GASOLINDEGIAK:

LAN ARAZOAZ GAIN

Barcelonako gasolindegietako langileek Irailaren 2an hasi zuten greba lan arazo soiletik pasa egin da; sozial paktoaren aurkako burruka garbi batetan bihurtu da; aldi berean langile ordezkariaren kontzeptua eztabaidan jarri dute.



Aurki sinatuko da bigarren pakto soziala.

Greba aurrekoak

Barcelonako probintziko gasolindegietako sailak 2.300 langile ditu. Hauetatik ehuneko 80 CNT sindikatoan afiliaturik daude, ehuneko 15 afiliatu gabe eta ehuneko 5 CC.OO eta UGTen artean banatzen dira.

Duela zazpi urtetik honuntza probintzi mailako konbenio baf dute Barcelonako gasolindegietako langileek. Konbenio hau, probintzi honetako bizitzaren kostua handiagoa zela kontuan harturik egin zen eta estatu osoan baino irabazi gehiago jasotzen dutela gasolindegien jabeak ikusirik. Iazko konbenioa lortzeko aste beteko greba egin beharrean aurkitu ziren langileak. Aurten, berriz, CC.OO eta UGTek, estatu mailan negoziatzeko taktikarekin jarraituz (honela beste zentral minoritarioek zenbait probintzi edo sailetan duten

indarra baztertu egiten baita) gasolindegietako konbenioa estatu mailan negoziatu zuten.

Barcelonako gasolindegietako langileak harrituta utzirik, CC.OOko partaide batek eta UGTko beste batek izenpetu zuten konbenio hau barzelonar langileen izenean. Noski, izenpetu baino lehen probintzi honetako patronalarekin bildu ziren. Hauek nahiko gustora hartu zuten estatu mailako konbenioa ia denean Barcelonan orduan zutena baino askozaz ere urriagoa baitzen.

Estatuak esku sartu

Barcelonako gasolindegietako langileak gauzak honela ikusirik probintzi mailako konbenioaren alde agertzen dira, hau eta ez besterik defendatuko dutela adieraziz. Ez bakarrik geografi mailako kuestio batengatik edo konbenioa hobeago-

tzeagatik baizik eta ordezkarietarik ez zuten jendeak konbenioa izenpetu zuelako.

Gobernu zibila, patronala, CC.OO eta UGT, greba honen aurka agertzen dira, boikoteatuko dutela adieraziz. Iazko greba kontuan izanik, gasolindegietako langileek zerbitzupostu guztiak geldiarazi zituzketela, garbi bazekiten.

2.300 langile dituen sail baten grebarako "antidisturbios" en 6 konpaini ekartzen dituzte Barcelonara. Irailaren 2an gasolindegietako langileek mugagabeko greba hasten dute. Estatuak bere esku hartzen du gasolindegia ugari. Jende guztia harrituta utziko duen polizi eta guardia zibil jendetza probintzi osoan zabalitzen da. Zerbitzu postuak metrailatzaz harmatutako polizi eta guardia zibilek kontrolatzen dituzte. Errekina ere poliziak ekartzen du; zenbait postuetan kanpotik ekarritako CAMPSAko langileek lan egiten dute; gutxi batzu beren jabe eta hauen senideen esku geratzen dira.

Estatuak greban izan duen esku sartzea oso garbia da. Grebalariek egiten duten manifestapen bat gogoriki sakabanatzen du poliziak, Barcelonako zentro guztian zehar langileak egurtuz eta segituz. Lehenengo egunetan atxilotze ugari egoten da, nahiz eta gero, denboraren poderioz kaleratuak izan. Grebako zazpigarren egunean kaleratuak izan diren langileen zerrenda 400en batek osatzen du. Baina hala eta guztiz, patronala, estatua, honen zerbitzuan dauden indar errepresiboak eta CC.OO eta UGT aurka izanik, langileek, egunero egiten dituzten batzarreetan grebaren alde agertzen dira.

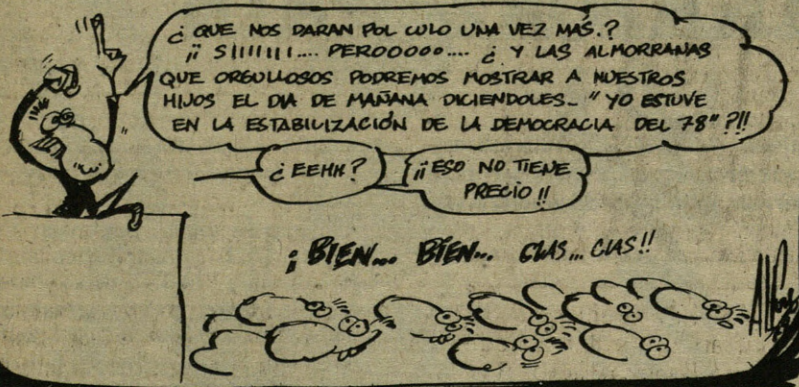
CC.OO eta UGT-ren desgastea

Nazionalista sektoreak, PSUC-CC.OO eta PSOE-UGTren ezkerrean aurkitzen diren alderdi eta sindikato guztiak, grebalarien alde agertzen dira. Baina bi sindikatu hauek greban dauden langileen aurka gogoriki erasotzen dute. Bai prentsa agerietan, bai komunikabideei eginiko deklarapenetan, sindikatu hauen zuzendariak (gasolindegietako langileak ez

Interesados el Gobierno, los empresarios y los partidos de la oposición

Hacia la firma de un pacto social

Aún no están definidos los interlocutores de las negociaciones



(EL PAPUSetik hartua).

Efectivos de la policía aseguran el suministro de carburante

La Policía Armada
conduce los
autobuses de Huelva

...Y AHORA...

comienza la huelga de médicos
de la Seguridad Social



(EL PAPUSetik hartua).

dira) era guztietako salakuntzak botatzen dituzte grebalariei eta CNTren aurka. Ez gobernadore zibila, ez polizia, ez da ausartu antzeko gauzak salatzen. Are gehiago, CC.OOek greba batzordeko partaide bat "porcoacciones" auzitan sartzen du; Modelo espetxean aurkitzen da, gaur, langile hau, bere epaiketaren zain. CC.OO eta UGTek momentu oro bonbardeatzat dituzte komunikabideak piketeek langileak bortxatu eta zigortu etgiten dituztela esanez; alditan piketeak harmaturik daudela esatea ere iritsi dira. Sindikatu hauek grebaren aurka botatako salaketak, patronalarenak eta agintariek baina askozaz gogorragoak izan direla esan dezakegu. Hain egoera harrigarri hau ikusirik, bi sindikatu hauen baseko jende artean nahasmena eta protesta zabaldu dira...

Konbeniotik haruntzago

Greba honen berezitasunak konbenioa lortzeko haruntzagoak kuestioak agertzen ditu. Eta kuestio hau grebak izango duen azken ondorioetatik independente dira. Alde batetik, CNTri eman nahi zaion kolpea nabaria da. Bestetik, jokuan dagoena ez da konbenio bat bakarrik, greba egiteko eskubidea eta langileen ordezkartzaren kontzeptua baizik.

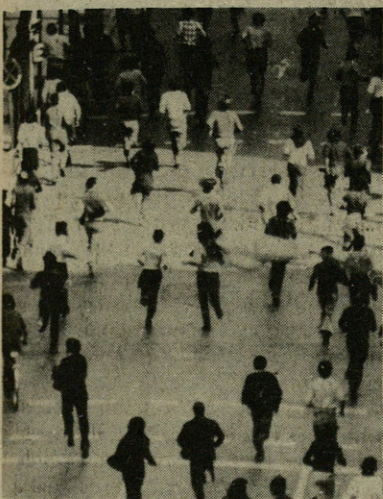
Lehen puntua kontuan hartzen badugu, CNTrena alegia, 2.300 langileen greba batentzat hainbeste polizi ekartzea, eta hauek egindako "ekintzak" aztertu beharrean gaude. 70 langile atxilotzea "sentada" bat gasolindegia baten aurrean egitea, esatebaterako. Atxilotu hauen artean greba batzordekoak eta CNTren Catalunya eta Nazional idazkariak zeuden. Enrique Marcosek, CNTko Nazional idazkariak, kalera irten ondoren esandako hitzak ere adierazgarriak dira. "El jefe superior de policía me advirtió, textualmente antes de la detención, de un posible encarcelamiento de los miembros que componen los comités representativos de la CNT, así como de una posible clausura de los locales" baieztatuen Marcosek.

Bestalde, hau ez da konbenio baten alde burrukatzea bakarrik. Pakista eskema guztiak hausten dituen greba bat egitea da. Eta hau bigarren Pakto Soziala izenpetzekotan dabilzan. Lan eskubide guztien alde burrukatzea da; greba eta manifestapen eskubideen alde, esatebaterako. Eta greba honen bidez ikusiko da nork erabaki behar dituen langileen interesak: langileek berberak ala hauen ordezkariak ez diren funtzionario politikoak.

A. CARMONA

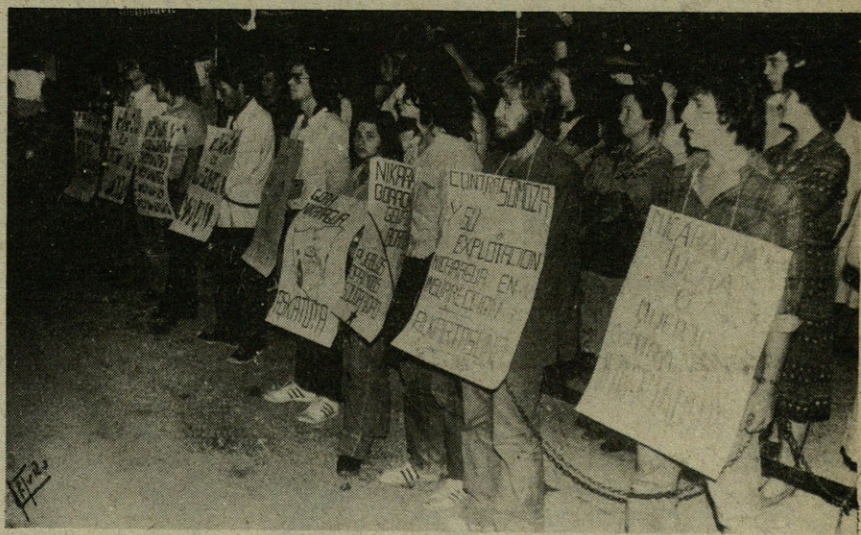


"MONTXO" ANTIA , ANDONI KANPILLO, DUELA HIRU URTE... Barcelona eta Madrid. Andoni Campillo eta "Montxo" Antia. Duela hiru urte erailak izan ziren. Herriak ez du ahaztu hori. Eta hortik zehar ibili behar da ezin ahaztu duen beste bat ere: Gorka "El lobo". Ora-indik iraultzaile justiziak ez du arrapatu. Oraindik hortik dabil bere maltzurkeriarekin bazterrak zikintzen. Baina egunero eguna argitzen denez ez dugu itxaropenik galtzen. Halako egun batetan eroriko da.



IRAILAK 27: Orain dela 3 urte, Irailaren 27an, bost borrokari erailak izan ziren: Jon Paredes Manotas "Txiki", Anjel Otaegi, Jose Humberto Baena Alonso, Ramón García Sanz eta Jose Luis Sanchez Bravo. Herriak gogorki burukatu zuen hauen bizia etsaien eskuetatik salbatzearen. Galdu egin zuen. Baina garbi ikusten du bere borrokari hauen erailketak eskatzen diona: bide berdinetik aurrera jarraitzea. Eta horregatik, aurten ere, zenbait ekintza prantatuak ditu. Zenbaki hau ersterarte jakin ahal izan ditugunak: Irailak 24ean Nuarben meza 11, 30etan; Tolosan asanblada herriko udaletxean, gero manifestazio bat egingo delarik. Irailak 27an, Azpeitia eta Zaratzen meza eta plaka jartzea; Tudelan asanblada; Gasteizen asanblada eta manifestazioa; Bergaran asanblada; Bilbon asanblada eta manifestazioa; Bizkaiko zenbait herrietan plaka jartzeak egongo direla jakin ahal izan dugu. Irailak 29. Anzuolan, asanblada. Donostian, Erreterian e.a. etan zenbait ekintza prantatzen ari dira. Plaka jartzeetan zenbait tokietako herri asanbladak eta alderdi politikoak ez dira bat etorri.

NICARAGUAKIN ELKARTURIK. Ikusiz zein egoera latzean aurkitzen den nikaragutar herria egina da, lehen aldiz, Donostian internazionalista manifestaldi bat, bertan ezkerreko zenbait alderdik parte hartu dutelarik. 700 bat pertsona biltzea lortu zuten HASI, LAIA, EIA, LKI, OIC, PC(m-1) eta MCE alderdiek. Gutxi badi-ra ere, horrelako manifestazioak ez ditugula gure herrian gehiegi egin kontuan izanik, itxaropena ematen duen numeroa da. Aber hurrengoan manifestazio haundiago bat egitea lortzen den. Beharrezkoa zaie beste herriei gure laguntza. Beharrezkoa zaigu beste herrien laguntza.



AZKEN ORDUA. Zenbakia itxi baino lehentxeago iritsi zaigu berria. Mugan Jose Luis Salegi Elorza anka batean zauritu dute eta Joxe Mari Iturrioz Garmendia, azpeitiarra, detenitu, jakin dugunez. R-5 gorri batetan zihozten eta polizia atzetik zebilkiten nonbait. Garitara zeramatzatenean bata mugaz alde batera eta besteak bestera jo dute ihesik. Orduan tirokatu dituzte, dirudienez.

Esan behar da mugako funtzionarioek, poliziak ez direnez gero, ez dutela ezertan parterik hartu.

Valentin, Valentin, hau tripako min!

Juan José Etxabe
entre los candidatos
de ANV-ESE

Gonzalo Nárdiz
podría ser
sustituido en el
Gobierno Vasco

Gonzalo Nárdiz, miembro del Gobierno vasco por ANV, puede ser sustituido en fechas próximas de este cargo, según fuentes de este partido.

"No habría ningún problema para reemplazarle. Ya anteriormente representantes de los demás partidos políticos que componen el Gobierno vasco lo hicieron, ya que estos cambios los decide el partido", ha declarado a Euskadi Press, Valentin Solagaistua, secretario de relaciones políticas de ANV-ESE.

Valentinek euskara ez dakienik ezin dezakegu sinetsi; aspaldian ZERUKO TABERNA honetantxe aipatzen genuen erakunde egoskor baten premia eta nonbait orain ere euskal prentsari aportazio intelektuala ukatu nahi zaio.

Valentin SOLAIZAINGAISTUA a) "queteancalau"ri esan nahi dioguna zera da: demasié, gehiegi; pasatu haiz.

Aspalditik esana zegoen mus jokoa aritu beharko ginatekeela euskaldunok eta nolabait kaso pixka bat ere egin digute, ETXABETARREK ongi asko ezagutzen baitute tute jokatzearen ondorioak —etsaien eskuetan berrogeiak beti— eta maisu baitira musean keinu eta guzti; pentsatzen ez genuena; EUSKAL KONTSEILU EGOSKORRA ANTOLATU ordezkari GOBIERNO VASCOa GOBERNU EGOSKORRA bihur nahi luketeenik; plagio guztien antzean, zerbait aldatu beharra.

IZAIN: SANGUIJUELA

Que temos calau
QUE TEMOS CALAU
CHIQUITO JATORRA
CHIQUITO JATORRA
CHIQUITO JATORRA DE BILBAU

ERRIKOTXIA



TABERNA

TEKA



“TITULORIK GABEKO TITULOA”

El vasco de Babel

Ruede ocurrir
que gracias a la nueva ortografía el
diputado por Guipúzcoa, Francisco

Letamendía Belzunce, tenga que escribir
sus apellidos así: Llettameñddia
Bellzuntxe, o que el presentador y
periodista de TV, E. Pedro Erquicia haya
de apellidarse Herktxia. Caso más
curioso puede ser
el de Chueca Goitia,
presidente del Instituto de España; don
Fernando tendría que agregar a su
nombre sus nuevos apellidos de Txueka
Goittia. Y es que la “hache” podrá
anteponerse delante de las
primeras vocales de la primera o
segunda sílaba de cada palabra; —
la “l” podrá convertirse en “ll”; la “n”,
en “ñ”; la “s”, en “x”; la “c”,
en “tx”; la “t”, en “tt”; la “d”, en “dd”...
El asunto fue terriblemente
debatido por los
académicos, quedando al fin
en manos de la comisión
permanente para que ella decida.

Redactor jefe:
Ignacio Amestoy

a) EL BOTEJARIANO
O SI NO, SU HERMANO

“AMESTS—TONTOTY, KASORIK EZ”

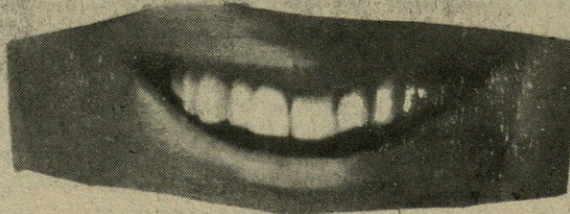
—Amets tontoak, zozoak, zentzukabe-
ak, konstituyenteak egiten ba dituk ere,
ez kexa Pello, ez haiz bakarria eta.

—Freud erabat gairiditurik zegoela erre-
pikatzen zutenek jo dezatela “PRADO
DEL REY”-ra klientelaren bila, merka-
tu ugariaren jabe egingo bait lirateke.

Absurdoa, berez, ez da bakarrik
literatur aurreratuaren berezitasun bat,
komunikabideetan erabiltzen den infor-
mazio berezia baizik; literaturan ihar-
dun dutenak, absurdoaz baliatzen dire-
nak, bizkorak izaten dira gehienetan,
komunikabideetan aurkitzen diren ab-
surdoak zozoen gauzak direlarik; horra
hor berezitasun eta ezberdintasun baka-
rra. Dena dela hau ez da informazio
sektario deformatua, deformatu batek
setakeriaz desinformatzen duena baizik;
Botejaratarrak hasarre bizian omen da-
ude eta ez da batere harritzekoa horre-
lako Ametsontoty batez baliatu badira
gidoia egiteko.

—Esaten genuena: AMETS TONTOARI,
KASORIK EZ.

—NOS INPORTA UNGÜEBO (GAZTE-
LANIA BIZIAN).



ERRIKOTXIA

SENATUAN UCD NAGUSI

Lehenago astean esaten genuenez, Autonomiak erregulatzen dituen tituluaren eztabaidan sartu zen Senatuko konstituzional batzordea. Punturik aipagarrienak, UCDren eritzien inposaketa eta Euskal Senatoreen foruei buruzko enmiendaren onartzea dira dudarik gabe. Dena den oraindik Plenoa eta Kongresua eta Senatua- ren arteko batzorde mistoak eztabaidatu behar dute Konstituzioa- ren proiektua eta aldaketak izango dira, onerako nahiz txarrerako; gure ikuspuntutik, noski.

Eztabaidak asteartean hasi ziren Monreal, Bndres, eta Unzuetak enmienda piloa zituzten eginak, bati- pat Estatuaren kompetentziak urri- tzea, Autonomienak gehitzea, Auto- nomi Estatutua onartzeko prozedura hobetzea eta Kontzertu Ekonomiko- ak onartzea eskatzen zutenak. Enmi- enda guztiak kontzertuarekin egin zuten topo eta atzera boteak izan zi- ren. Arrantzari buruzko enmienda bat bakarra irten zen aurrera, eta ez garrantzi handikoa. Bajo, arabar se- natore independenteak utzi egin zu- en Konstituzional Batzordea euskal erreibindikapenei jaramonik egiten ez zitzaielako.

Asteartean gaizki baziren gau- zak, asteazkeneko historikoa izan zen. Kontzertua hautsirik, UCDk zenbait enmienda onartu zituen auto- nomien gaitzerako. De la Cierva jaunak, UCDkoa bera, zera lortu zu- en onartzea, alegia Estatuak sortu eta eragin ahal izango dituela, erakunde autonomoek beren kontu- tik sor ditzaketenez gainera, institu- zio kultural eta edukatiboak. Goio Monrealek esan zuenez, testo berri honek eskubidea ematen dio Estatu- ri, bere babespean egongo diren zen- troak sortzeko. Hau da, erakunde autonomoek bere gain izango dituz- te kultura eta hezkuntzaren ardura, eta hartaz euskara eta euskal kultu- ra desaroilatu eta zabaldu ahal izan- go dira. Baina, eta hemen dator UCDren testoa, hezkuntza eta kultu- ra autonomo hortaz gainera, Esta- tuaren ardurapean egongo diren zen- troak ere sortu ahal izango dira. UCDren Hezkuntzaren eskema biri- bildua geratzen zen. Batetik zen- tru pribatuak, burgesia semeentzat; bestetik, erakunde autonomoen ba- bespean egongo diren ikastolak eta Unibertsitate euskalduna, eta azkenik Estatuaren ardurapean egongo diren eskolak eta Unibertsitate ofiziala, euskararen beharraz jabeturik ez dauden guztientzat. Beraz, hez- kuntza autonomoa marginatu eta



Ramón Bajo, UCDtik kanpora.

baztertu egin nahi dute, bai baita- kigu, zein eskolak, zein hezkuntzak izango dituen laguntza eta apoio ofiziala, medioak eta dirua. Beraz, es- kema honek, batetik hezkuntza kla- sista babesten du eta bestetik hez- kuntza autonomoa marginatu egiten du, euskal gizartearen ohizko zati- ketak eta kontraesanak areagotuz (Bertakoa-inmigrantea, euskalduna— ez euskalduna).

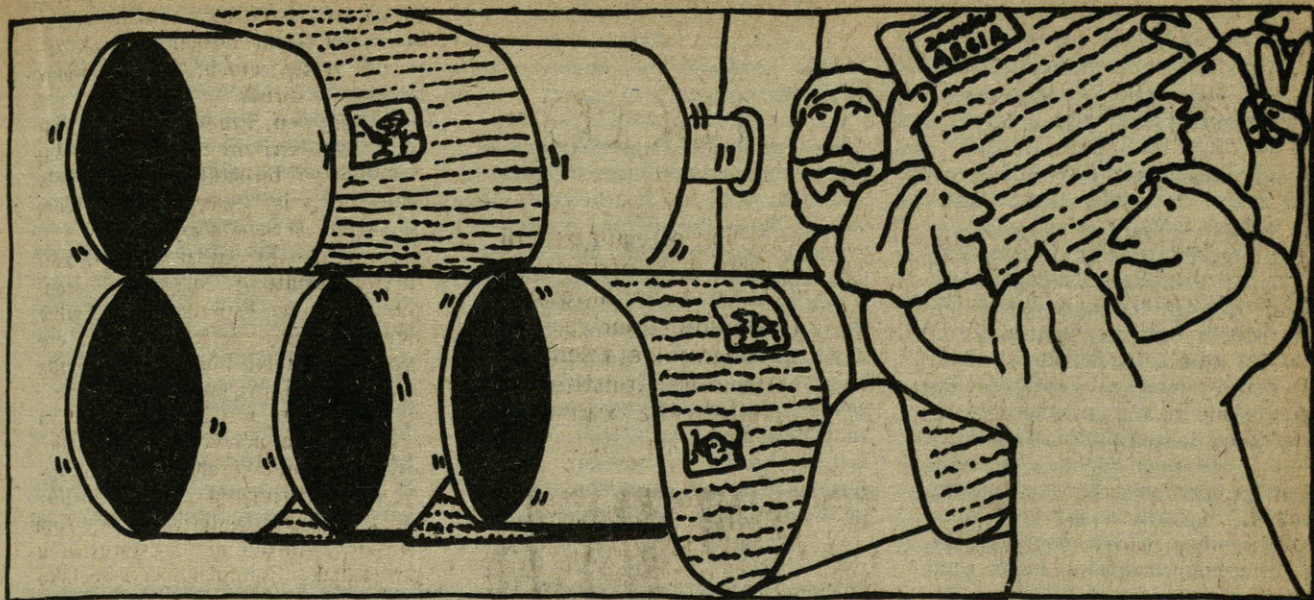
Euskal Herriarentzat ondorio txarrak izango dituen beste enmien- da bat ere onartarazi zuen UCDk. Lehenago testoa- ren arabera, Autono- mi Estatutuaren erreferenduma lu- rralde guztian egingo zen (alegia, baietzaren eta ezetzaren aldeko por- zentaiak arabera, erreferenduma probintzi bakoitzean egingo da, eta ezagutzen dugu guztiok Nafarroaren problema). UCDk zera esaten zuen, alegia nahitaezkoa dela probintzi bakoitzaren nahia jakitea, populazio gehiagokoek (Bizkaia adibidez) gu- txiagokoek (Nafarroa) ez diezaieten inposa beren eritzia. Dena den, Mon- realek ederki asko gogorarazi zien Nafarroak erreferenduma egin behar duela preautonomikoan sartzeko, eta beraz bi bider egin beharko duela. Ostiraleko EGInek, Nafarroak

Euskal Herriaren autonomian sartzeko eman behar dituen pausoak ze- hazten zituen, eta benetan valletako karrera bat dirudi.

Dena den, Entesa eta PSOE ha- serre biziz jarri ziren, erreferenduma- ren baietza birplanteaiatuko zutela esanez, eta ia seguru UCDk atzera botako duela Senatuko Plenoan.

Aurreko bi egunak beltzak izan baziren Senatuko Euskal Taldearen- tzat, osteguna Esperantzaren Eguna zian zela esan genezake. Izan ere eskubide foralei buruzko enmienda bat onartua izan zen, 13 boto alde eta 12 kontra (UCD bakarrik) jaso zituelarik. Enmienda honek zera dio, alegia eskubide foralerako erakunde- en eta Gobernuaren arteko akordioz egingo dela, eta bestetik lurralde fora- letako Autonomi Estatutuaren proiektuak Espainiako Gorteetako baietza edo ezetza hartuko du, ezin aldatuko dutelarik Estatutuaren testoa. Azkenik 1839 eta 1876ko legeak derogatzin dira, Dena den kontutan izan behar da oraindik Plenoa eta Batzorde Mistoaren trami- teak falta direla Konstituzioa onar- tzeko. Hitz batez, euskal senatoreen erreibindikapen oro onartua egon ja- danik (foruei buruzkoa) edota gutxi- rengatik eragotzia izan (lehenago as- teko artikuluan aipatu genituenak) —UCDk onartu behar du aurrera ater- ratzeko. Eta ideologikoki ezin ditue- nez bereganatu, posibilitate bakarra PSOEek kontzertuaren barnean sar- tzea esigi dezala da edota PNVk eze- tza ematearen mehatxua erabiltzea presiobide bezala, eta Gobernuak ez dugu uste PNV ezetzaren alde ager- tzea nahi duenik, beraz zerbait eman beharko dio; eta zerbait hori foruen onartzea izan daiteke. Konstituzioak oraingo testoa, dakarren bezala hau da, PNVren gustora. Hortaz foruei buruzko testoa horrela pasatuko dela uste dut, edota aldaketa tiki batzue- kin bederen, mamia gordez.

Zer suposatzen du, foruei buruz- ko testo honek zehazki? Nik uste guztia interpretazio kontua izango dela, baina ez naiz batere optimis- ta, foruen gaurkotzea bertako erakunde- en eta Gobernuaren artean egin behar baita, eta Gobernuak —ora- in dagoenak behintzat— ez du asko etsiko. Optimistek zera diote, alegia testo honen arabera, Kontzertu Ekonomikoak onartu ahal izango di- rela, asteazkeneko sesioko atzerape- nak neutralizatuak geratzen direla eta autonomia handi bat eskuratu ahal izango duela Euskadik. Dena den, ate bat uzten du zabalik, eta hau, gaurko koiunturan, oso garran- tziatsua da.



800 dik 1 era

"Emen datorkizu, euskal irakurle, gure aspaldiko ZERUKO ARGIA asteroko berriei orniturik eta zure adiskiderik onena izan naiez". (...)

"ZERUKO ARGIAk bere lendabiziko zenbaki ontatik, agurrik sutsu eta beroena "igorri" nai dio Baiona ko HERRIA asteroko lagunari, gure euskaldun anaitasuna aitortuz eta biotz-biotzez esanaz: Adiskide, gaurdanik etzaude bakarrik. Zure oiuren oiartzuna sortua da Bidaso 'z beitik".

Honela hasi eta bukatzen zen 1963ko martxoaren 3ko ZERUKO ARGIAk bere burua aurkeztuz eginiko "Diosala" (Jon Etxaidek idatzia, dirudienez). Zenbaki horretan (lehena) berpiztu zen ZERUKO ARGIA eta astekari bihurtu. Oraingoa ordutik hasi eta zortzirehungerena dugu.

Zortzirehun zenbaki, hamabost urte pasatxoak. Horietan inguruak eta aldizkariak berak izan dituzten aldaketak ez dira txantxetakoak. Ia dena ixilpean egin behar zen garaitik gaurko agerian ibili ahal izatera pasa gara. Kultur mundua ia ezer gabe egotetik talde, erakunde eta mugimendu zaharren berpiztera edo berrien sortzera, funtsean oraindik ezinean bagabiltza ere.

ZERUKO ARGIAk hamabost urte hauetan, batez ere hasierakoetan, jokatu duen papera, bere hutsune guztiekin, garrantzizkoa izan denik edonork aitortuko du. Hemen bildu zen lehengo zenbait idazle eta sortu ziren berriak. Euskal kultura erabat bazterturik eta ia komunikabiderik gabe zegoen garaian, ZERUKO ARGIA izan zen bitarteko hori. Politikagintza ezkutuan egin behar zenean, ZERUKO ARGIA nolabait politikaz mintzatzen hasi zen —giza eskubideak zirela, naziarteko gorabeherak...—, Francoren garaian hainbeste erabili zen lerroartean irakurtzeko modu hartan.

Aldizkari hau berpiztu eta ia hamar urtez zuzendu zuen gizona: Agustin Ezeiza. Beizamarra, 30 urte, kaputxinoa, ZERUKO ARGIA bere eskuetan hartu zuen momentuan. "Zer esango dut banik ZERUKO ARGIAZ" elkarrizketa hasterakoan; ordu pare baten ondoren lehen hamar urte horik gainetik behintzat ezagutu ditugu. Garbi dago gauza asko geratzen dela esateko eta aztertzeko; zenbait izen, gertakizun eta gorabehera ahaztuko genuen, baina hemen doa historiaren zati bat behintzat.

— 1963ko martxoaren 3an atera zen lehen aldiz ZERUKO ARGIA astero-ko bezala. Hiru urte zeramatzan hilda. Nola izan zen berpizte hori eta astekari bilakatze hori?

—Kaieranok, anaiak, PAN PIN ateratzen zuen eta soldaduskako kape-llau eraman zuten; orduan neri en-kargatu zidaten aldizkari hori eta iku-si nuen ateratzeko ez zegoela beste biderik sozioak eta laguntzaileak bil-tzea baizik; hala ere, pentsa ezazu, gero utzi egin behar izan zen; kolore-tan izanez ikaragarri kostatzen zen eta eroslerik ez zegoen, umerik ez ze-goien apenas, oso gutxi, suskripzio-rik ez... ez zegoen aurrera eramaterik eta pott egin zuen. Eta hura martxa hartan jarri nuenean pentsatu nuen —gaur egunean, jakina, gazteek ez du-te asko konprendituko, baina garai hartan nik pentsatzen nuen bezala—: elizari badakizu zer gertatu zaion beti? Beste guztiek dena egin dutene-an hura atzetik zerbait egin nahiean, ez al da hala izan beti? Eta esan nu-en, hemen zerbait egitekotan, ideolo-gi zabal zabal batean, ez batena eta ez bestearena, nani eta nahiez beha-rrezkoa da periodiko bat, asteroko bat. Eta orduan pentsatu nuen nola-bait egin behar zela PAN PINekin egin genuen antzera, bildu laguntza-ileak, dirua jarriko zutenak edo be-hintzat protektoreak bezala. Hamar-hamabi gizonezko bildu nituen ho-rretan saiatuko zirenak. Karlos San-tamaria, Jose Migel Zumalabe, Jose M. Lasarte eta Jose salegi izan ziren gehiena ibili zirenak.

—Hori aldizkaria diruz eta antola-tze aldetik; idazle aldetik nola mol-datu zineten?

—Idazleen lista haundiak egin nitu-en, gerra garaikoak eta, baina gero zer gertatzen zen? Zaharrak zirelako utzita, gogorik ez idazteko. Periodi-ko eta errebitetan ezagutzen zire-nak bildu nituen baina gero nahiko lan izan genuen. Bildur horrekin hasi nintzen ni: nahiz eta diru alde-tik eta ondo atera, astero bete behar zela, sei orrialde bakarrik izanda ere. Orduan zeinek idazten zuen euska-raz? Alde batetik golperik eta desi-lusiorik haundiena horixe izan zen, idazleena.

Gero hasi ziren artikuloak etor-tzen, asko eta asko ezer balio ez zu-teak, gehienak esan leike, baina hala eta guztiz ere, inoiz txoko bat bete-tzeko edo. Alde haundiak izaten zi-ren periodikoan; aste batean artiku-lo onak eta jendeak: "oso numero ederra atera duzue". Baina beste ba-tzuetan batere ez.

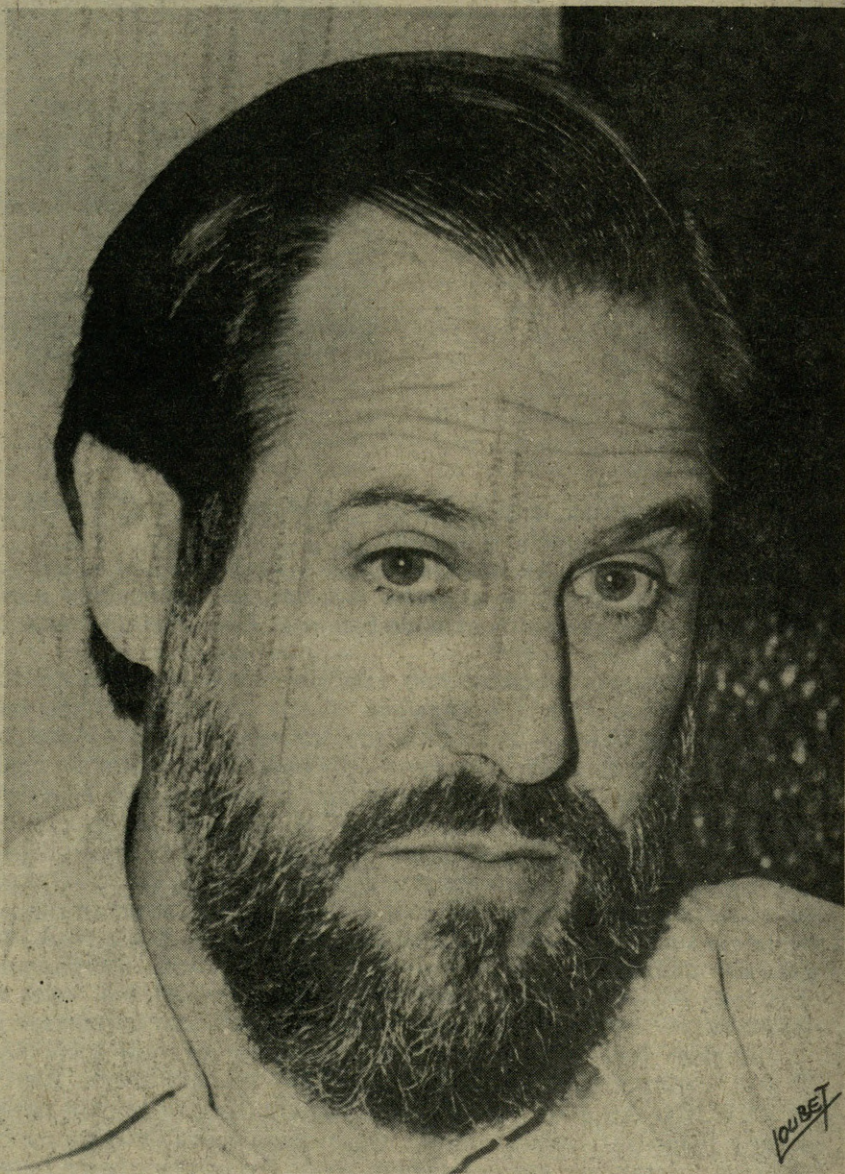
Z. ARGIA kultur bide

—Baina gero idazleen falta hori as-ko gainditu zen, ez?

—Gero, poliki poliki, gazteak hasi zi-renean eta, orrialde batzuk behintzat aseguru genituen. Eta askotan, ba-dakizu, notizi haundirik ez, notizi, txikienak izaten direla inportanteek-nak, bakoitzak bere herriko notiziak ikusiz gero, hura zen gauzarik haun-diena eta handik etortzen ziren ira-kurle gehienak. horri ere begiratu beharra zegoen nahi eta nahiez; ez da gaur bezala. Gainera korresponsal ho-rik izaten ziren bai idazteko, bai sus-kriptore berriak sortzeko, hango festetako zerbait ekartzeko eta jaki-na horik denak herria beti zerbait

mugitu egiten zuten behintzat, ordu-an ez baitzegoen ezer ezer.

Neretzat ZERUKO ARGIAri inportantzi haundiena eman dio-na —ez dakit zenbaiterainokoa, bes-teek beharbada ez dute hola pentsa-tuko —kultura gaiak izan dira; berak sortu edo bultzatu du esan daiteke ia dena. Lehenengo gauza teatroa izan zen; teatro pixka batsbazegoen orduan, baina hartuemanik ez zuten taldeek, ez zekien bata bestearen berri. Eta hori bezala, festak, nola egi-ten ziren edo kantariak berak berdin; atera ezazu kontua, garai hartan kan-tari berri horietakoa den Nemesio Etxaniz ematen zen eta. Orduantxe Lurdesekin gogoratzen naiz: bazegoela Urnietan neska bat oso poliki kantatzen zuena; interbiu txiki bat



Agustín Ezeiza, hamar urte ZERUKO ARGIAN.

egin, hortik hasi eta beste kantari bat hemen edo han sortu zela... Gerroago ikastolak —hasieran uste dut ez zegoela ia “ikastola” hitza idazterik ere—. Gainera joan behar zen nahi eta nahiez ezer egingo ez bagenu bezala, ahal zen ixilena, zain zeuden ba...

Fragaren garaian berpiztu

—1960an ZERUKO RGIak desagertu egin behar izan zuen Ministerioaren agindua —ehunetik 30 gaztelaniaz idaztea— bete nahi ezta, 1963an ez al zenuten horrelako arazorik izan?

—Aukera ona izan nuen: Fraga informazio ministro egin zuten orduan—

txe eta zabaltasun itxuraz hasi zen; permisoa eman zidaten nik eskatu bezala. Begiratzan baduzu ikusiko duzue nola zegoen erligioa alde batetik eta beste gai batzuk asko esan nahi ez zuten tituloekin, baezpada ere. Informazio generala eskatu nuen, ez zidaten eman baina berez dena sartzen genuen; inoiz zerbait gehiago sartzen banuen ministerioko delegatuak zerbait esaten zidan, begiratzeko, hura errebista erligiosoa zela eta... beti borrokan. Atzetik ahal zituztenak egin zituzten, bai kaputxinoen probintzialarekin, bai hemengo gobernadorearen bidez, Iruñeako ministerioko delegatuari pakean ez utziz...

—Ze arrazoiengatik?

—Ezer ez, hondatu. Horregatik joan ginen Iruñeara; hango delegatua, Esparza, euskalzalea zen barrandik. Behin hemengo gobernadoreak —Valencia Remón izan behar zuen orduan— probintzialari deitu zion; ahal zuena mozteko eta gogor egiteko eta orduan kenarazi nahi izan zidaten don Nemesio —idazle bakarra zela orduan esan daiteke—. Ez zeukela bai menik obispadutik eta ez dakit zenbat gezur sartuz, gezurrak gainera.

—Eta zer zuten ba don Nemesioren kontra?

—Garai hartan ez al dakizu don Nemesio ze karta idazten zizkion gobernadoreari? Gogoratzen zitzaizkion guztiak esaten zizkion. Haren kontra, horixe...

—Beraz, problemarik haundiena zentsura zen.

—Zentsura alde guztietatik. Idazle aldetik, irakurle aldetik, gobernu aldetik, ordena aldetik, polizi aldetik... Zer uste duzu, poliziak ez nituela bi egunetik behin hemen edo zer? Aber nonbaitetik helduko ninduten; etorri, galdetu hau, bitartean dena ikusi eta mila gauza. Behin arratsaldeko 3etan, ez dakit zein etorri zela, presa zuela eta jaisteko. Hasi zen hitzegiten, entzun zuela Baionako HERRIAREkin bat egin nahi genuela eta esan nion, kontuz! ezta pentsatu ere; neregana hitzik ez zela iritsi eta dena hola esanez. Eta hura zen Francoren lagunik haundienetako bat, polizia, Hori bezala zenbat aldiz, batean eta beste, kalean segi ere bai.

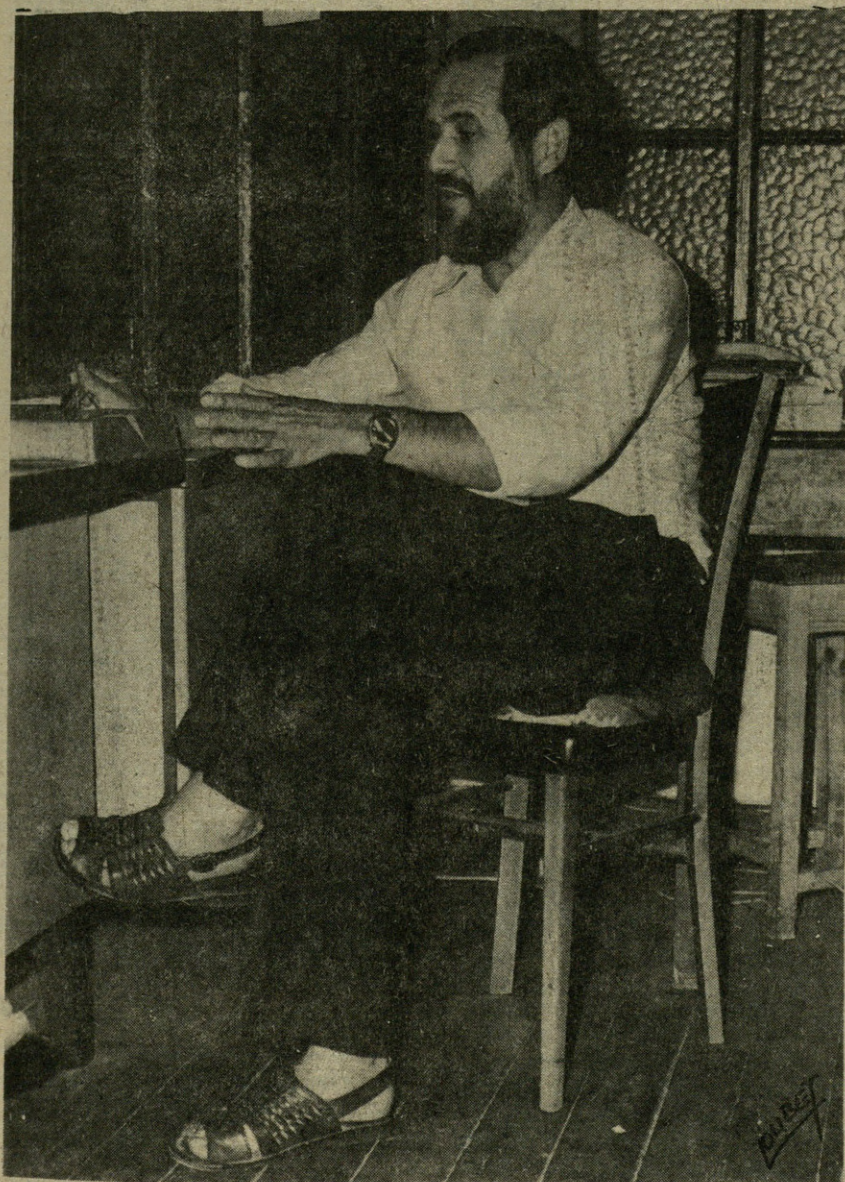
“Aberrik” ez

—Espediente eta multaren batzuk izango zenituzten ba.

—Espedienteak bai. Multarik ez dakit ordaindu genuen nere garaian; geroago bai. Dena zen saltzen segi edo hondatu, hortxe zegoen neurria, ez zegoen beste biderik. Neurtu behar genuen hitzik xinpleena ere; orain hori esanez gero farre egingo dute gazteek, bainas “aberrik” ere ez zegoen idazterik. Askotan gehiago uzten zuten zerbait sinboloen bidez esaten, berez inportantzi gutxiko hitz bat baino.

—Jendearen aldetik nolako harrera izan zuen 1963an ZERUKO RGIak? Berehala aurkitu al zenituzten harpidedunak?

—Beldur ikaragarria izan nuen hasi-



“Fraga informazio ministro egin zuten eta zabaltasun itxuraz hasi zen”.



"ZERUKO ARGIA komunikabide eta idazleak sortzeko".

eran. Lehendik lau-bost mila bagenituen baina gehienak baserritarrak. Hileroko izan, limosna bat bezala eta hortik asteroko bihurtzea, atera ezazue ze alde zegoen prezioan; askorentzat, diru asko zela etaskito! Lehenengo hasiera izan zen txarre-na, hilabete-hilabete t' erdi. Berehalaxe hasi ziren herrietatik zerbait bidaltzen. Gero Caja de Ahorrosak, Caja Laborala eta bankuak ikuitzen hasi nintzen eta hor ere suskripzio asko egin nuen eta pixkanaka pixkanaka hola joan ginen kateak sortzen.

—Zenbat harpide egin zenituzten?

— Ez dakit ba, bederatzi mila edo. Bueno, hasiera hasieran ez, baina garbi garbi joan zen igoz.

Idazle eskola

—ZERUKO ARGIAtik urte horietan gaur egun han eta hemen ditugun idazle asko pasa zen. Zenbaitzuk hemen hasi zuten idazletarako bidea ezta?

—Bai, orduan ZERUKO ARGIA komunikabide izan zen alde batetik eta bestetik idazleak sortzeko ere bai. Batzuk haserretu egiten ziren igual zenbait lan bialdu eta ez genitue-lako publikatzen eta nik azkenean egiten nien, nahi zutela? Publikatu, nahiz eta zaztar samarra izan, Badakizu zertan geratzen zen askotan?. Han artikulu hartan, han esan zituzten munduan esan zitezkeen guztiak. Beste batzuentzat berriz hura poliki poliki hasi eta segitzeko bide bat zen. Askok eta asko sortu ziren hola. Batzuek nere kontra jartzen ziren horregatik, baina nik ikusten nuen, nondik bestela? Ez idazlerik, ez periodistarik, ez genuen ezer.

—ZERUKO ARGIA momentu hartan asko idatzi zuen bat, nazioarteko orrialdea zuzentzen zuena, Rikardo Arregi izan zen.

—Bai, Rikardo berehalaxe hasi zen idazten. Poliki samar; ikusi nuen, bueno, honek bide ona dauka; harreman zuzenean jarri ginen eta harekin lan haundia egin nuen. Biok oso ondo konpontzen ginen. Gazteengana risetako ere —ni gaztea nintzen, bai-

AD ZERUKO ARGIA

1963

Epaillaren 3an

AST

TXINA TA

DIOSALA

Erren hilerietan, onakoi irakurle, gaur "ZERUKO ARGIA" asteroko berria emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak. Baina, jakinarazten dizugu, gaur, berriz, jarduera berri bat emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak. Baina, jakinarazten dizugu, gaur, berriz, jarduera berri bat emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak.

Albaitari edo periodiko baten egileak ez da soilik periodikoa-ken berri ematen, baina eta or- bere irakurleak berriz berri ematen, orduan berriz jarduera berri bat emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak.

Gaur joko dugu Tola lan berr- ekin eta emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak.

Berri-berriko emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak. Baina, jakinarazten dizugu, gaur, berriz, jarduera berri bat emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak.

Berri-berriko emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak. Baina, jakinarazten dizugu, gaur, berriz, jarduera berri bat emaitzeki zure artikuluak agertu diren onak.

NERE PAMA FUTBO

ZERUKO

na badakizu, frailea eta —Rikardo Arregiren bidez askoz gehiago iristen nintzen.

—Eta gazteekin, GAZTE NAIZekoekin izan zen problemarik, ezta?

—Problema izan zen gazteekin eta zaharrek, denekin. Berdin ginen oso

ARGIA

XXVI garren urtea 1'go Zenbakia * * *

RUSIA

KARREN BILDUR?

(3'n orrialdia)

GERRARIK GABE

IZAN GINTEZKE?

BAI OTE?

Obispoen amaika

puntuko

pake-eraketa

(4'n orrialdia)

IGNACIO MARIA

ETXAIDE JAUN

AGURGARRIAREN

ERIoTZA

GOGORATUZ

(6'n orrialdia)

TO BEAR AL DIAT?

(4'n orrialdia)

lehen zenbakia

eskubitarra, berdin marxista, komunistak, leninista eta nahi duzun guztia. Alde horretatik, gazteei ginearlean dena publikatzen zitzaïen, baina behin baino gehiagotan esaten nien, hau ez dago ateratzerik; nahi baduzue jarriko dugu, baina orduan kito, nik badakit gureak egin duela. Konprentzen zuten, uste dut,

baina beti tirabira horretan ibiltzen ginen. Beraiek usteko zuten nik itxia-go nahi nuela, baina neurri bat nahi eta nahiez hartu beharra zegoen. Eske jarraitzea ala ez jarraitzea, hor zegoen kontua.

Behin problema latza izan genuen, Aberri Eguna zela eta. Tranpa bat egin zidaten. Ekarriko zidatela, ekarriko zidatela dibujo bat eta azkenean, bueno, ez zegoela denborarik eta zuzenean bialduko zutela inprentara. Ekarri zuten errebista eta ni ez nintzen konturatu: hau zer ote da, zer ote da? Etorri zitzaïdan Salegi eta, ba al dakizu zer jarri duzun? Zer jarri dut ba? Urte hartan bi dei ziren Aberri Egunerako eta jarri zidaten dibujoan —Mikel Forkadarena zen— "Irun" bat eta gainera agindu zuten alrebes ipintzeko. Hori ikusi nuen! Mogitu korrika, jaso kioskotatik zabaldu ziren guztiak, bialdu ta-xista bat Zaldibiraino —ondo zabaldu zuten ba gazteen artean—, denak erretiratu eta berriro barruko orriak botatzera, bestela itxi beharra. Eta zer irabazten duzu horrek? Gero norbaitek esan zidan juxtu libratu ginela.

—Eta Euskal Herrian momentu larriak bizi zirenean, esate baterako 1970ean, Burgosko prozesoren garaietan, zer egiten zenuten?

—Ba inguru horretan hiru espediente edo izan genituen, bat horregatik. Alde batetik irabazi egin genuen ikaragarri, ez genuen galdu, baina ez zenekien galdu ala irabazi egingo zenuten. Jakina, momentu hartan pentsatu genuen zaila izango zela periodiko bat, ez hau eta ez hori, istea, kolpe haundia zela, baina diktadura batek horrenbestekoak egiten ditu...

Euskara batua bortxarik gabe

—Idazleen garai horretatik aurrera geroz eta gehiago hasi zen ZERUKO ARGIA lan periodistikoak ematen, erreportajeak etabar. Mikel Atxaga eta Amatiñok esate baterako.

—Amatiño, bera hasi zen zerbait bidaltzen eta ikusi nuen, honek indarra badauka ba. Hasi zen artikulatu batzurekin eta egun batetik bestera, taka, idazteko modu hori hartu zuen, ZENBAT GARA erabili zue-



"Berdin ginen oso eskubitarrak, berdin marxista, komunista."

na. Neri zoragarri iruditu zitzaidan eta ikusi zuenean erantzuten hasi zela jendea jarraitu egin zuen eta horrek beste bolara inportante bat izan zuen.

—Zure garaiko ZERUKO ARGIA hizkuntzaren batasunari buruz eta zorioneko hatxe horri buruz polemika ugari dago, urte haiei dagokien bezala. Bestelade, alde batekoak eta besteak idazten zuten, bakoitzak nahi zuen bezala.

—Horretan, denetan bezala, kolpean ez zegoen jartzerik. Erraztasunagatik, nik neronek nahiago nuen, nahi baduzu, hatxerik gabe. Baina gero garbi ikusi nuen, hemen gauza bat dago, gazteak, hitz batetan esateko; etorrerak agintzen zuela ikusi nuen. Gazteriak Mitxelenari eta jarraitu zien, nola jarri horren kontra?

Baina bestaldetik, golpean, indarrean, bide guztiak itxita indartzea ere ez nuen ikusten. Catalunyan ere batasuna egin zuela urte asko dira, baina gero joan da batzen, batzen eta indartzen.

Askotan, hatxe eta batasunaren kontra zeudeni nolabait erantzuteko esaten nien, zer egiten duzue ba? Hatxerekin agertzen dela? idatz eza zue zuek —banekien ez zutela idatziko, horregatik esaten nien aipos—. Baina bortxatzerik nik ez nuen pentsatu behin ere eta borroka bi alde-takoak izaten ziren.

Hatxezaleek ea ZERUKO ARGIAk batasuna zergatik ez zuen agintzen eta ez zuen behartzen... eta arrazoi praktikoak ere izango ziren beharbada horretarako, bat batean, ken itzazu hatxerik gabe idazten dute guztiak eta has zaitez hatxekoe-kin bakarrik eta nora zoaz? Gero, poliki, poliki, ikusi zen indartzen ari zela eta bueno, egingo ditugu gauzarik inportanteenak, editoriala, eta... baina orduan ere biderik motzena hartu genuela uste dut, bokalen artean, demostratiboak... Era horretan sartu zen, bortxatu gabe zuzenean, euskara batua ZERUKO ARGIAN.

Beti jendeari entzun

— Lehen aipatu duzu, zentsutraz hitzegiterakoan, irakurleen aldekoa. Gaur egun ministeriokoa baino gehiago sentitzen da askotan, egia esan. Orduan ere latza al zen?

—Bai, baina nik ez nien horrenbeste-ko inportantziarik ematen, denbora pixka bat uzten nuen pasatzeko. Kritika asko eta asko oso ximpleak izaten ziren; beste batzuetan kritika gogoragoak eta zuzenean ere bai, elka-



“Esperantza osoa daukat etorriko dela euskara”.

rrizketan gazteak eta hola.

Ni beti galderan nengoen herriari entzuteko, hori bai. Eta zenbait denbora pasatzen nuen askotan entzuten! Edozein tokitara joaten nintzenean, herrietara, baten eritzia eta bestearena; denekin ez nintzen bat etortzen, ezta pentsatu ere, baina entzun. Eta gauza askoren artean igual gutxienean iruditzen zitzaidanak, gero segi eta segi bueltaka eta argitasuna emanten zidan. Eta neretzako hori hori izan da biderik onena, beti beste-teei begira, kanpokoei, herriari.

—Bukatzeko, nola ikusten duzu zuk berpiztu zenuen ZERUKO ARGIAren etorkizuna?

—Nik uste dut irakurle aldetik gaur egun garai batean ez genuena badaukazuela. Orduan gazteen artetik zei-

nek zekien euskaraz irakurtzen? Gazterik ba al zegoen euskaldun zenik ere? Hor zegoen problema latza, suskripzioak egin beharra baina nahi eta nahiez itxoin beharra, poliki poliki ikas-toletatik jendea irten arte. Hala eta guztiz uste baino gehiago egin ziren eta beti aurkitzen zen jende euskalzalea, ZERUKO ARGIA zenik ere ez zekiena.

Orain esperantza osoa daukat etorriko dela euskara, bere denbora behar duela, nahi baduzue, eta horretan planifikazio falta ikusten dut. Ez nago oso sartua mundu horretan, baina badut esperantza; nik uste dut kezka haundia dagoela.

ELIXABETE GARMENDIA

COPEL herriari deika (I)

"Son totalmente infundadas unas supuestas denuncias de malos tratos, la cárcel de Huesca funciona muy satisfactoriamente" dio Garcia Valdés. Guk ez diogu inori gezurtia deitu nahi, baina ditugun datoek ez diote inongo arrazoirik ematen "Director General de Instituciones Penitenciarias" delakoari. COPELek Abuztuaren 30ean atera zuen agiri-informean beste gauza batzu azaltzen dira. Baita eskakizun konkretu batzu ere. Hobe izango litzateke Garcia Valdés. Z. Argiaren 799. zenbakian argitaratutako eskaerei kasu egingo balie...



Duela zenbait as tetik 85 preso zeldetan isolaturik daude. Ordu bate dute bakarrik patiora irtetzeko, talde txikietan besterik irtetzeko posibilitaterik ez badute ere. Gehienak prebentiboak dira. Zenbaitzue gose greban daude. Egoera beldurgarria F.B.M.ren kasua lekuko: 15 egun gose greban egon ondoren bere burua urkatzen saiatu zen eta Carabanchelgo Penitentziar Ospitalera oso grabe eramana izan zen.

OCAÑAKO penala — "Departamento Celular"

70 preso isolaturik, gehienak zigorrik gabe. Hiru ordu laurden patiora irtetzeko, 6 edo 7ko taldeetan. Gutunak eta komunikazioak zeharo zentsuraturik. Espetxe honetan ia egunero sortzen dira zeldak erre eta hausteko saiakerak. COPELeko partaideek oso ondo ezagutzen dute espazio gutti duten zelda horietan egoteak eragiten duen tentsio eta hestutasuna. Horregatik dira ulerrak Ocañako presoen erreakzioak nahiz eta "antidisturbios"ak han barruan egon. Egoera honetan aurkitzen diren preso gehienak prebentiboak dira hemen ere (gogoratu prebentiboak, lege, 72 ordu beste-

rik ezin direla isolaturik eduki).

PUERTO DE SANTAMARIA-ko penala — "Penal Zaharra"

Preso asko aurkitzen da hemen ere isolaturik, "antidisturbios"ak barruan eta patio txiki horietara irtetzeko denbora ordu erdia besterik ez dutelarik, 5 edo 6k osatutako taldeetan. Noski, gutunak eta komunikazioak zentsuraturik dituzte. Bestalde, gartzelan egoten diren denbora guztian egin dezaketen lan bakarra "talleres formativos" direlakoetan egiten da "manufacturado de balones de fútbol y flores de plástico" izanik lan hori. Oso bide egokia kanpoan lana bilatzeko...

VALENCIAKO gartzela — "Departamento Celular"

Hemen ere badago jendea gorago aipatu dugun kondizio berberetan. Hauk patiora ez dira irtetzen. Hauen aurka eginiko salaketa guztiak faltsuak dira (dio COPELek). Hala eta guztiz 96 egunetako "zeldak" bota dizkiete. Beste talde batek 75 egun egoera honetan darama eta oraindik 100 baino gehiago gelditzen zaie betetzeko.

LERIDAKO gartzela — Gazteentzat, 2 gradokoa

16 preso isolamendu egoeran. Arrazoia bakoitzak bere buruari zauriak egitea, nahiz eta gartzelako agintariak "plante" bat egin zutela esan. Bere buruari zauriak egitea despenalizatua baitago.

HUESCA: SIKOPATEN ZENTROA

COPELeko bi kide eraman berriak dituzte zigor moduan. Miguel Sánchez Garcia Valdés eginiko gutun gogor batengatik, eta José María Diaz Rivas "enfermero" bezala zentro honetara joatea ukatu zelako (lan hori errepresiboa besterik ez da).

ZARAGOZAKO gartzela

Preso batek 25 egun gose greban daramatza, Urtarrilaren 30ean egoniko motinaren ondorioz ezarri dizkieten sumarioen aurka. Motin horretan bi preso hilak gertatu ziren, eta presoek diotenez funtzionarioei egin beharko zitzaizkien epaiketa. Preso askok sumario hauen gainetik bakarrik jarraitzen du espetxean, auzia noiz izango duten jakin gabe.

CARABANCHELgo gartzela

15 egun gose greban darama preso arrotz talde batek, protugalarrak, tuneziarrak eta holandarrek barne direlarik. Preso hauetatik asko DGSen esku daude askatasun probisonala dutelarik. Mugaz bestalde jarriak izateko DGSek eman behar du ordena...

CARTAGENAKO gartzela

Gutun guztiak biolaturik dituzte, bai familienak, bai beste espetxeetatik edo espetxetara hartu edo bidaltzen dituztenak.

BARCELONAKO "MODELO"

COPELen agiriak garbiki salatzzen du "cogestión" famatuaren izorratzea faxista funtzionarioen esku. Hortaz gain baieztatzen dute beraien eginiko salaketak, "UDP" erakundeak diren funtzionarioek ere modu berean eginak dituztela. Ez dute orokorki amotinatuta nahi, eta horregatik ari dira gose greba aurrera eramaten, tailer geldiketan, bakoitza bere burua zauritzea e.a. ekintza bakiak. Amaiera emanez esaldi beldurgarri bat "En la Modelo se muerne bien".

“eusko ikaskuntza”

40 urte ondoren

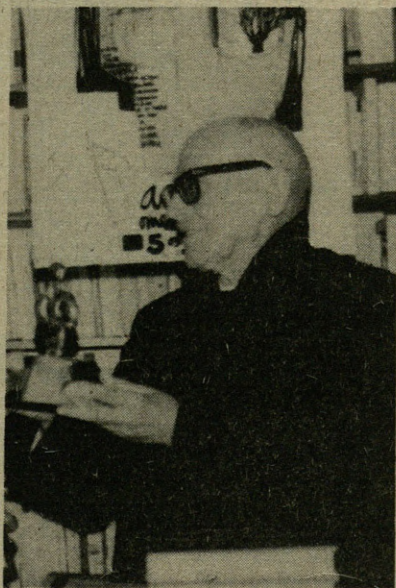
Presaka egin zen Eusko Ikaskuntzaren Biltzarrean ez zen nahi zena aurrera eraman. Ez erakundearen araudia gaurko egoerari egokitu —kontutan izan behar da hirurogei urte dituela—, eta ezta ere batzarre berri eta definitibo bat aukeratu. Gauzak kolokan geratu ziren, hemendik hiru hilabetetara helburuok betekiko dituen Biltzarrean zain.

Orain dela urtebete baino gehiago hasi ziren Biltzarrea prestatzeko lanak. Orduantxe atzeritik etorri berria, erakunde honen idazkaria den Agustin Zumalabe. Joan zen berau Joxemiel Barandiaranengana (presidentea), eta ia posible izango zen erakundearen berpiztea esan zion. Honek bazegoela horretarako girorik erantzun eta lanean hasi ziren. Lehenengo lana 1936ko batzarrearen partaideetarik, nortzu biziak ziren ikustea izan zen. Sei lagun ziren hauek: Joxemiel Barandiaran, Manuel Lekuona, Aingeru Irigaray, Manuel Irujo, Joaquin Irizar eta Justo Garate. Azken biokin ez zen posible izango kontatzea. Izan ere, Irizar oso gaiso zegoen—eta dago—, eta Garate Argentinako Rosarioko Unibertsitatearen erretorea da.

Bizirik zeuden bazkideak ere aurkitu egin behar ziren. 1936an 2.200 zirenetatik, 380 inguru bakarrik bizi ziren. Handik hona batzorde probisional bat osatu zen, lau partaide iparraldekoak, hogeitahogeialdekoak, eta lau probintzietako Diputazioen ordezkari bana barruan zirelarik. Honekin batera ateak zabaltu zitzaizkien euskal gaietan aritzen zirenei, eta honela, gaur arte 800 bazkideetara haunditu da zifra. Hauen artean izen famatu batzu, hala nola Marcelino Oreja eta Mugica Herzog.

ELHUYAR eta UZEI kanpoan oraindik

Batzorde probisionalaren gogoia euskal kultura inguruan dabilzen erakunde guztiekin harremanetan hasia izan zen. Horretarako pentsatu zen batzorderako berauen ordezkari lana aukeratzeko eskubidea ematea. “Labayru”, “IKEI”, “Principe de Viana” eta “Instituto Geológico Vasco” erakundeek



Joxemiel Barandiaran, 1936ko batzarreko bat.

onartu zuten proposamena. “Elhuyar” eta “UZEI”-k berriz, nahiago izan dute momentuz itxoitea “Eusko Ikaskuntza”-ren etorkizuna eta jorera ikusi arte.

“Eusko Ikaskuntza”-ren etorkizuna oraintxe bertan argitu beharra dago. Jokoa dago mementu honetan honelako erakunde baten zentzu bera. Oraingo batzorde probisionalak aitortu duenez, ez du bere postuei eusteko gogorik, eta lehenbailehen gazteen eskuetan utzi nahi ditu lanak. Orain dela bi aste Oñatin ospatu zen biltzarrean haxe egin behar zen, baina bertan zeuden pertsonen nahia go izan zuten —gauzak oraindik “ber-

de” zeudela ikusiz— hiru hilabete itxoitea. Bestalde, garbi geratu zen araudia aldatu beharra zegoela, behintzat batzordeko partaide izateko baldintzei dagokienez. Izan ere, orain arteko araudiak ez zien emakumei partaide izateko eskubiderik ematen.

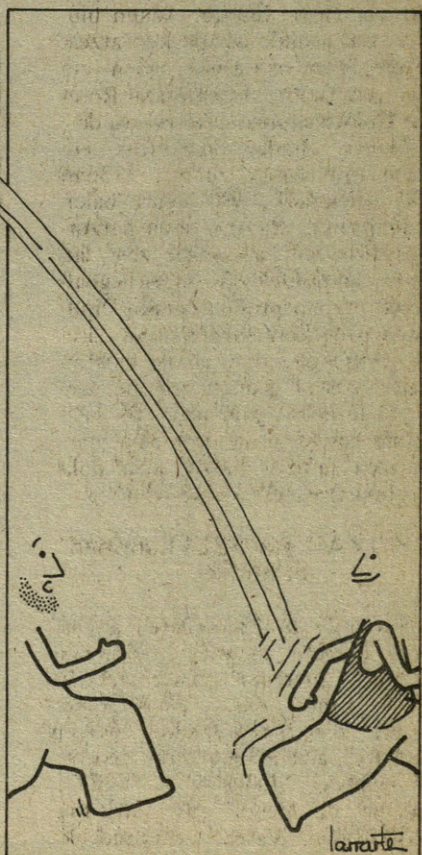
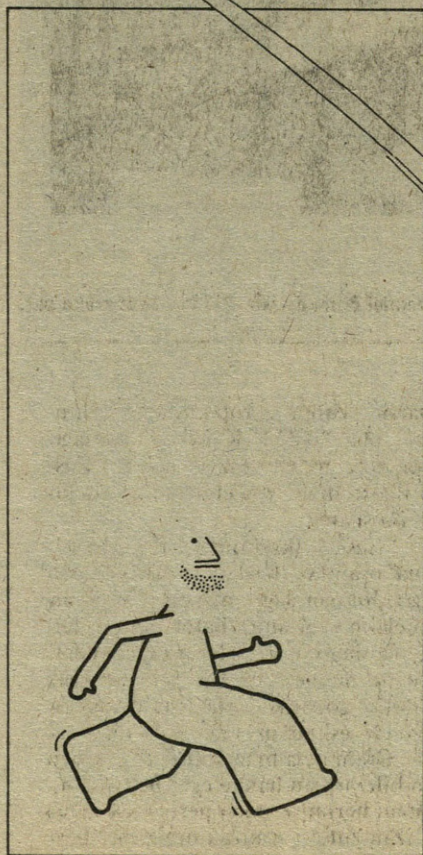
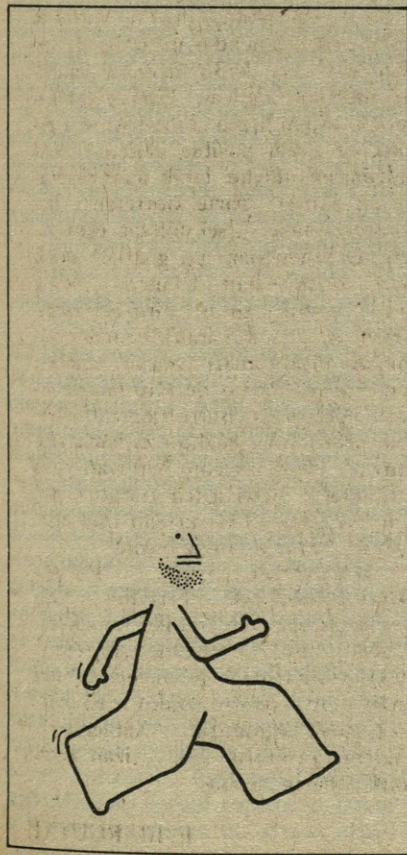
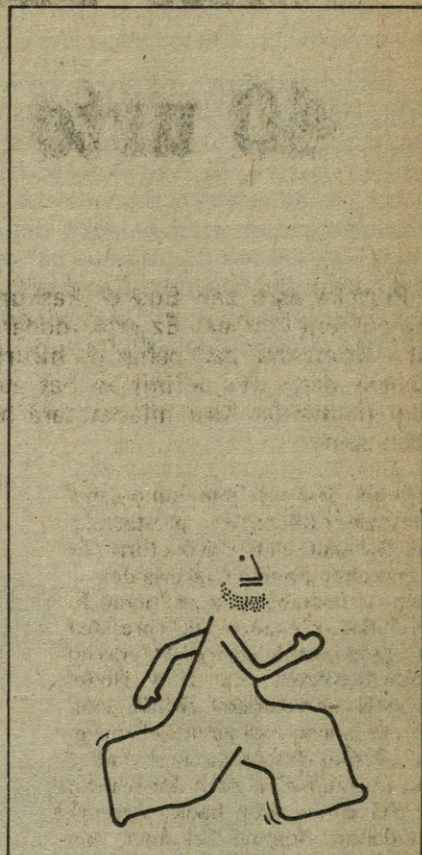
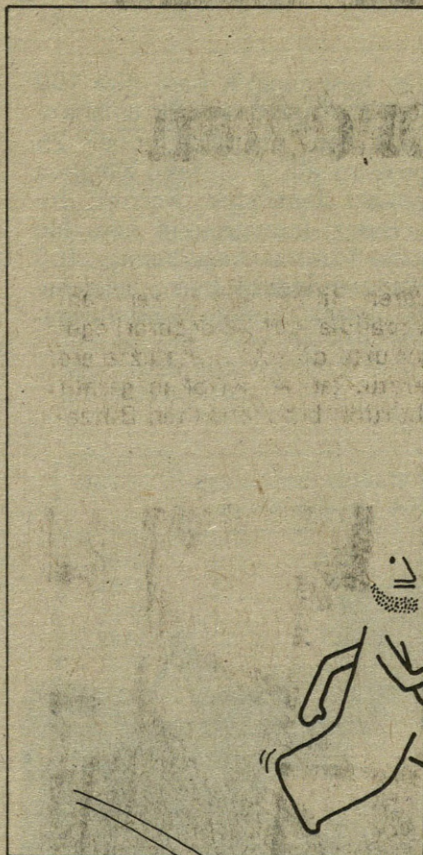
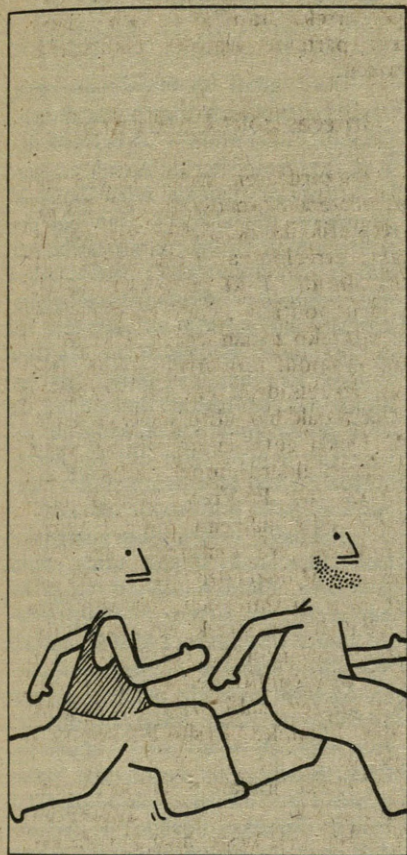
Interes politikoak airean

Batzordearen nahia kultur lan bat aurrera eramatea da, politika interesetatik ihesik. Nahia hau baldin bada, errealitatea berriz beste bat dela dirudi. Toki guztietara ailegatu den politika, erakunde honetan ere sartzeko zorian legoke. Gauzak ez dira oraindik oso urrutira joan, baina bai Jeltokideak eta bai PSOEkoak influentziak haunditu nahiean dabil-tza. Duela gutxi lagun pilo bat sartu du azken alderdi honek “Eusko Ikaskuntza”-n, PNVren indarra berdinu edo nahiean. Oreja Agirre ministroak ere erakunde eta Hezkuntza Ministeritza harremanetan jartzea nahi izan zuen, baina ezetza borobil bat besterik ez zuen lortu batzordearengandik. Guzti hau, hau da, interes politikoan menpean kultura jartzea nahi izatea, kaltegarri izango litzateke “Eusko Ikaskuntza”-rentzat.

1918ko irailaren 7an sortu zen. Gipuzkoako Diputazioan bildu zen, beste hiru Diputazioek eta Euskal Herriko gotzaiek parte hartzen zutelarik. Ohizkoa bihurtu zen bezala, lehendakari ordekoa iparraldekoa zen. 1936 urterarte iraungo zuen erakundeak. Hartan eginkizunak suspenditzea erabakiko zen, giroak ez zuela posible egiten euskal kulturaren aldeko lanik aurreraseramatea ikusiz. Tarte horretan —hemezortzi urte—, sei biltzar egin ziren. Lehenengoan gai guztiak ukitu ziren; bigarrenean, Iruinean, sozio gaiak erabili ziren; hirugarrenean, Gernikan, euskal irakaskuntza; lau-garrena autonomiari buruz egiteko zen, baina Primo de Riverak debekatu egin zuen; hurrengoan, Gasteizen, profesional hezkuntza hartu zen gaitzat; 1930. urtean Bergaran egin zen, eusko herri artea tratatuz; azken biltzarra 1934. urtean izan zen, Bilbon, Natur Zientzie buruz.

Biltzarretaz aparte, “Revista Internacional de Estudios Vascos” argitaratu, Udako Ikastaroak antolatu —1927. urtetik aurrera—. 1931ko estatutuaren aurreproiektua zertu, eta haurrentzako euskarazko testuak argitaratu —“Xabiartxo”, “Martin Txilibitu” e.a.— izan ziren lanik nabarmenenak.

F. IBARGUTXI



zikinkeri guztien erdian

Bilbo inguruan industria eraikitzen hasi zenetik pasa dira 100 urte. Hemen eraiki da mila industri eta Europako lekurik emankorrenetako batetan bihurtu da eskualde hau. Eskualde honek 25 kmtako luzera du Galdakaotik itsasertzera eta 9 kmtako zabalera gutxi gora behera. Bertan etxebizitzak, lantokiak, herriak, hiriak, labeak elkarren gainean daude. Beraz, industriadun eskualde bat nolaz ez den planifikatu behar garbi ikus dezakegu hemen. 150 km²tan milioi bat pertsona bizi da. Industri aldetik berriz, leku berean kutsakor industri guztiak daude: labeak, kimika, bero-zentrallea, petroliobirfindegia...

Dato guzti hauen alboan beste hau ere kontuan izan behar ditugu. Eskualde hori muinoz inguratutik dagoela eta zoko hartan aireak ez dela korritzen; urtean zehar haizerik nagusia itsasaldekoa izan ohi dela eta honek zikinkeria guztia barren aldera eramaten duela; baita, azkenik, eskualde honetan beste gauza kurioso bat gertatu ohi dela eta zera litzateke. Hozberoaren eraginez azpiko aire kapeks gorantz igo beharko lukete bainan hemen ez da hori gertatzen eta aire kutsatua gehienetan azpian egon ohi da. Beraz, arraazin guzti hauengatik Bilbo inguru Europa kutsatuenetakoa da.

Eskualde honetan era guztietako kutsadura, nahi dugun adina, aurkienezake. Datu batzu arazoa pixka bat argitzeko: urtero 52.000 tonelada hauts doa airera; 145.000 tonelada SO₂ (Santurtzeko bero-zentralak 55.000 tonelada eta Petronorrek 14.000 tonelada botatzen dituzte; NO, CO, Hidrokaruro amoniako, CIH, Fluorra eta beste mila kutsatzaile. Hau, industri kutsadura gutxi balitz, Bilboko udaletxeak Artxandand erretzen zituen hiriko zabor guztiak. Leku honetako keaz Sondikako aireportuak 1975. eko urtean hiru bider itxi behar izan zuen. Haizeak beste aldera jotzen zuenean San Ignazio eta Deustuko hauzategiek arnastu behar izaten zuten ke zikin hura. Atzo bertan, Bilbo aldean laino hori bat ugari agertu zen eta arnasarik hartu ezinik eta burukominez egon behar izan zuen jendeak.

Kapitalista bilakaera desegokia

Gaurko Bilboko kasua ez da kasualitatezkoa. Askatasun osoan, inongo mugarik gabe, industria nonahi eraikitzen aritu dira eta honen ondorioa gaur eskuartean dugu. Bilbon oligarkiak ongi aprobetxatu du egoera hori. Lehendik nolahalako industri ohitura bazegoen; bertako Banka sendo bat ere bai. Eta bi zutabe hauek oinarriturik Nerbionen bi aldetan nahi zuten lekutan eraiki zuten industria. Bestetik diktadurak dirua eskukadaka irabazteari ez zion inoiz oztoporik jarri. Zertxobait, jendearen osasunari, herriari begira balie ongi bainan kapitalaren etekinari bakarrik begiratzen zitzaionez beste guztiak ardura gutxi zuen. Hemen garbi geratu da gizarte eta naturaren aurkako kapitalismoaren logika osoa.

150 Km²tan. milioi bat biztanle eta industriarik kutsatzaileena.

Ikusi besterik ez dugu. Penintsularik etorkin ugari dator Euskadira. Baita Euskadin nekazari mundutik industriara ere jendea pasatzen hasten da. Etorkin mugimendu bikoitz honek, arazo garrantzak dakartza. Denok dakigunez jende gazteena izaten da nekazaritza utzi eta industriara datorrena. Honek nekazaritza zaharren esku uztea eta hiltzera darama. Bestetik kultur eta sozial alloan ere komunitate biren topatzek mila arazo sortu du. Hau dena kapitalaren logikapean datza. Jendea kapitalari interesatzen zaien tokitara doa eta ez alderantziz. Indar progresistak izan dira kapitalaren asmoei aurka egin dietenak baina azken urte hauetako zapalkuntza gogoan harturik gauza gehiegirik ezin egin izan dute. Hala ere, komunitate biren arteko burrukarik ez sortzea lortu da eta azkenik lur hau denona izatea iritsi.

Beste ikuspegi bat hauzategiatarakoa da. Kapitalak etorkin hauk zeharo zapaldu ditu. Hasieran hemen bertako langile klasearen aurkako indar bezala erabiliak eta ondoren bizi ezinezko hauzategi batzutan baztertuak izan ziren. Hauzategi horik, industria albotan, edozein eratan eraikiak, inongo berdegune, zerbitzurik gabe sortu ziren. Bilbo Handia hazi bada batere plangintzarik gabe izan da. Espekulazioak agindu duen erara hazi da eta honela sortu dira hauzategi osoak industri galanten albotan.

Azkenik, kapitalak ez du zentimorik gastatu kutsadura hori gutxitzen, behar ziren garbigailuak jartzen. Kapitalaren logika hau da: airea, ura, lurra kutsatuko badira ere lantokietako kostoak ez ditzatela hazi. Beste leku batzutan lantokiak kutsadura gutxitzeko diru mordo bat gastatu behar edo eta gauza batzu ezin produzitu oso arriskugarriak direlako. Honetara beharturik daude baina hemen Bilbon alderantziz da. Beste lekuetan nahi ez dituzten gauzak hemen egiten dira eta gainera etekin ugariagoz, egoera politikoak honetara laguntzen baitie.

Egoera geroz eta gehiago okertzen joan da. Erandion kutsaduraren aurkako manifestaldi batetan bi hildako gertatzeak ez da kasualitatea. Ez eta ere han hemenka kutsaduraren aurka geroz eta burruka gogorra egitea. Batzutan zerbait lortu da. Artxandako zabortokia Artigas eraman zuten baina beste askotan ez dute inongo kasurik egin.

Egoera larria

Lehen neurririk ez hartzeak gauroko egoerara eraman gaitu. Gai-

Bilbo Handiko batazbesteko SO ₂ en urteko neurriak				
	Bilbo Erdia	Erandio	Lutxana	Asua
1975	145	250	261	158
1976	140	236	214	158

neraz ez dugu Nerbion hibaiko zinkinkeria aitatu: ez eta ere estetikaz eta hotsez ez gara jardun. Hotsarentzat neurgailuak jartzea ez da aski. Beste era batetako neurriak behar dira hots kutsadura neurtzeko. Jakin dezagun, esate baterako, Espainiako estatuko hots neurriak beste estatu guztietakoak baino gutxiago direla. Eta, hala ere, Bilbo Handian Espainiako legeak agintzen duen maximoa ere ez da betetzen.

URTEA	Urtean batazbesteko SO ₂ ren neurria mikrogr / m ³ tan.
1970	142
1971	144
1972	148
1973	159
1974	182
1975	193
1976	173
onartutako neurria....	150
USAn onartutakoa....	80

Taulan ikus dezakegunez, Bilbo Handiko batazbesteko kutsadurak 1973. urtetik legeak agintzen duen neurria baino handiagoa da. 1976. urteko kutsaduraren jaistea industriaren krisisagatik izan dela esan dezakegu. Kutsadura neurria USAkoa erabiliko bagenu 1950. urtetik Bilbo Handiak ia gaindituta luke.

Batazbesteko neurri hauek ez dute egoera den bezala agertzen. Beti da leku batzutan gehiago eta beste batzutan gutxiago. Honela badakigu kutsadura leku batzutan askozaz handiagoa dela. Beraz, nor biziko da egoera horretan? Gaineraz momentu batzutan kutsadura leku konkretu batzutan erabat txartu egiten da. Honela Erandion, esate baterako, 1975eko Otsailaren 18an kutsadura neurriak 1368 mikrogr/ m³ iritsi zen. Lehen gradutako emergentzia 800 mikrogr/m³ neurritik hasten da. Beraz datu guzti hauek diotenez, leku batzutan bizitzea oso arriskutsua litzaiguke, eta hau konpontzeko behar diren neurriak laster hartu beharko lituzkete. Bestela, ez dakigu noraino iritsiko garen.

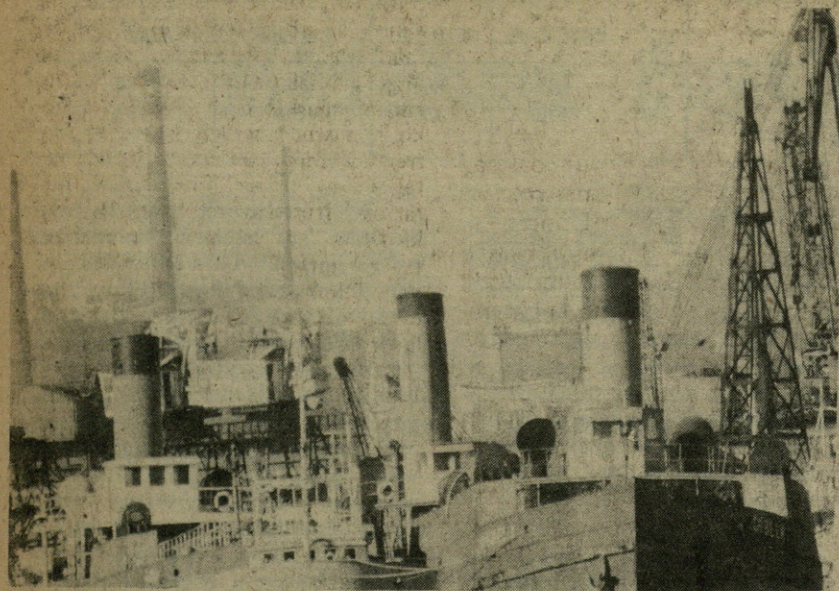
Beste kutsatzaile batzu hartuko bagenitu ere ondorio berberetara iritsiko ginateke. Datu berezi bat. Azken urte hauetan fotokimiko kutsadura erabat agertu da. Eta honen ondorioz begitan izugarrizko minak eta hazkura jartzen zaizkigu. Fenomeno berri hau honela uler dezakegu: Airean dauden kutsatzaile guztien artean eta eguzki eta beroaren eraginez kimiko erreazioak gertatzen dira, elementu berri batzu sortuz. Oraindik ez da ezagutzen zer elementu berri sortzen diren, baina ez dirudi lantoki konkretu batek botatzen dituen direnik. Lehen esan dugun bezala airean dauden kutsatzaileen artean gertatzen da kimiko erreazioen bat eta honen ondorioak dira begitako min horik.

Bilakaeraren amaierantz

Egungo legeek diotena ezarriko balute zera gertatuko litzateke: Bilbo Handia "Kutsadura leku-tzat" hartua izango litzatekeela. Bilbok 1975-76 urteetan SO₂ kutsadura ia lege neurripean egon beharko zuen. Barakaldo 70-73 urteetan berriz hautsagatik. Lutxana 71. urtean arrazoin berberagatik.

Legezko neurri horik hartuko balira, Bilbo Handiko industriek errekin hobeak eta garestiagoak erabili beharko lituzkete edo eta kutsaduraren aurkako neurri batzu hartzeko ehundoko diru inbertsioak egin behar. Baina, hontaz at industri berriren eraikuntza mugatzea litzateke ondorioz egokiena. Honela, hainbat industri kutsatzaile ez ziren eraikiko legea baher den bezala bete arazi balitz. Beste hitz batzutan esanda, industri astunik ez zen eraikiko. Baina legea ez bete arazi, ez zelako komeni eta industriak diru galera izugarrikoak izango lituzkeelako. Galerak, diogu, industriaren bilakaera mugaturik gertatuko bailitzateke.

Baina, hala ere, lehentxeago edo geroxeago neurri hauk hartu beharko dira. Gaur Herriak kutsaduraz kontzientzi gehiago du, ezer esateko askatasun gehiago dago, gure ondorengo belaunaldiak bizia- ren balioari kasu gehiago egiten diote, ekonomiko bilakaera bortitzaren mitoa hautsi da. Beraz, kutsaduraren



Legez Bilbo Handiko industriet errekin hobeak eta garestiagoak erabili beharko lituzkete.



Ez ditzagun natura eta ingurunea izorra.

arazoa soluzionatzen lagunduko duten datu zehatzak dira. Frankisten garaiko legeekin Bilbo Handiak topo egiten bazuen hemendik aurreragokoekin nolaz ez du bada toporik egingo? Herriarengana gehiago hurbilduko den legearekin nolaz ez du bada toporik egingo?

Arazoa larri da eta gaur ondorioak jasaten ari garen Industri Nagusi kutsatzaileak ez du kutsaduraren aurkako neurririk hartu nahi eta txantaje bortitza egiten ari da: "Orain arte bezala kutsatzen uzten diguzue edo bestela ez dugu ezertan dirurik inber-

tituko". Sefanitroren kasua dugu lekuko eta aurrenekoa izan denez gertu egon behar dugu aurrerantz zer gerta daitekeen jakiteko.

Arazo honen aurrean kurioa izan da indar politikoen jarrera.

Datu batzu. Kutsadura gutxitzearen errekin hobeak erabakikoz balitz, urtean 500 milioi pezeta litzateke gastua. Hau noski, errekin hori erabili behar luketen 25 lantokiren kontura joango litzateke. Bestetik garbigailuak jarri, lan prozesoa aldatu eta neur-tzaile berriak jartzeak 15.000 milioi-ko inbertsioa eskatzen du. Gaurko

inbertsio eskasa kontutan hartuta nondik irten behar du diru horrek? Arazoari buelta ematea zaila da baina lehen aipatu dugun txantaje hori ezin dezakegu onar. Ez eta ere Sefanitron gertatu zena. Langileak herriaren aurka-lagunen aurka-jarri zirela ezin dezakegu onar betikoei egiten baitigu jokua. Mundu guzti-an industriaren bilakaera eta kutsadura ongi lotu dira eta emaitzak bistan dira. Eta hemen zergatik ez? Honetarako kapitalak etekin gutxiago irabazi beharko luke. Hauxe litzateke irtenbidea.

Bestetik egia dena ere zera da? Bilbon ez da industria gehiago sartzen, ia gainezka egiten duela dago. Ez ditugu eskuak burura eraman behar. Hemen, lehen industria leku konkretu batzutan sartzeko politika erabili bada, orain industria sakabatu egin behar da. Hau ez kutsadura gutxiago izateagatik, industria beharra dagoen lekutan eraiki behar delako baizik.

Bilbotik industria kentze hau ekonomiko egorarekin bat dator. Langabezia, Euskadin hainbeste hedatzen ari den fenomeno, ezin da lanpostu bakoitzeko diru inbertsio ugari eta energia asko eskatzen duen lanpostuak sortuz gainditu. Hau da, Bilbo inguruko industriak eraikiz ezin da langabezia gerarazi. Honen ordez, eta hemen ukitzen dugu "industriaren berraldakuntza" famatua, lanpostu bakoitzeko diru gutxiago behar duen industria eraiki behar da. Eta ez hori bakarrik, espezializazio nagusia eta energia gutxi jango duen industria. Bestetik zerbitzu alorra desarrolatu beharko litzateke. Kontutan izan Euskadiren zerbitzu publiko eskasia nabaria dela. Euskadik Europara begira eta honekin parekatu nahiko balu zerbitzu alorra sendotu beharko luke eta industriak duen garrantzia gutxitu.

Hemen, Bilbo Handian, kutsadurari partxe batzu jartzen hastea historiako akats ederra izango litzateke. Egungo Sefanitroren bezalako kasuak jomugara iritsi dira eta Bilbok eta Euskal Herriak ez du bere inguruaren gehiago txartzetik nahi. Alderdi maioritario batzuek honela ez ulertzea tristea izango litzateke. Dirudienek oraindik lehengo frankismo garaiko eskemekin dabilta.

Gaur mundu osoan industri aurrerapenarekin batera ingurunea eta bizimodu egoki bat parekatzen dira. Eta honek bihar politiko boterea eduki behar dutenen aldetik ongi asmatzea eskatzen du. Ez ditzagula natura eta ingurunea izorra.

J. OSINAGA

KILOMETROTARA GOAZ

Hogeimila lagun hartzeko prest izango da Zubieta —Gipuzkoakoa— urriaren lehenean. Hogei mila —edo direnak direla— sei kilometroko zirkuitoan ibiliz, Gipuzkoako Ikastolen Elkartearantz eta Donostiako AXULAR, BILINTX, eta IBAI lizeoentzat dirua biltzeko. Hau izango da KILOMETROAK 78, Ikastolen Eguna. Baina helburua ez da dirua biltzea bakarrik "Ikastolen arazoa eta gure asmoen berri herriari adieraztea" baizik antolatzaileek diotenez.

kilometroak 78

Zubieta 1-10-78

Iazko urriaren 16an ospatu zen KILOMETROAK 77. Ibilaldi berria zen benetan. Beasaingo ikastolako Junta-ko partaide bati —Inazio Erguini— sortu zitzaion ideia, bitxia benetan. Ibiltari bakoitzak kilometro horrenbesteko ordainduko zion jendea bilatu behar zuen; zirkuitoa sei kilometrokoa zen, eta bakoitzak nahi zuen adina aldiz eman ziezaiokeen buelta. 12.000ren bat lagun bildu ziren horretarako, tartean pertsonaje famatuak ere zirelarik, hala nola Joxe Migel Barandiaran, Lazkao Txiki, Aita Alberto Begiristain beneditarra, 81 urte, EAJko Monforte, Bujanda eta Eli Galdos, Jose Castillo sukaldaria, Maiz eta Velazquez lasterkariak, etabar etabar. Murumendik ZERU-

KO ARGIA honetan azaldu zuenez. Eguraldiak ere lagundu zuelarik, festa eder eta alai bat izan zen hura, aldi berean Beasaingo ikastolak laguntza ona eskuratuz.

Aurten Zubietako herria—legez hauzoa baldin bada ere, herria nahi du izan eta badu horretarako garirik— aukeratu da ibilaldi horretarako.

Egunpasa borobila

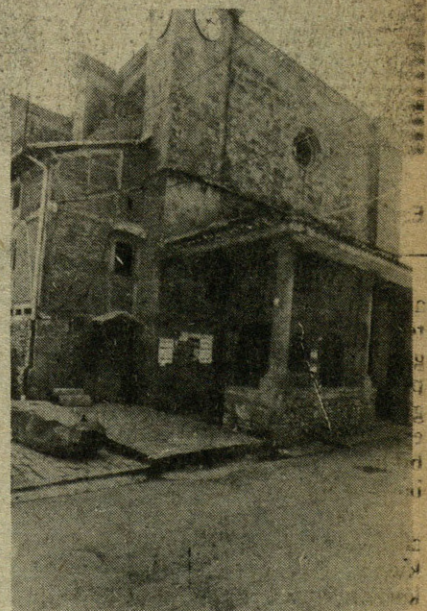
Maiatzetik ari dira lanean hogeiren bat lagun —goian aipaturiko ikastoletakoak— zubietarren laguntzaz egun horretarako beharrezko diren prestakuntzak egiten. Urriaren lehenean berriz 500en bat lagun ari-tuko dira antolatzaileei laguntzen

beharrezko diren zerbitzu guztietan: trafikoan, partaideen kontrolean, ordena eta garbitasunaren zaintzaile bezala, etabar. Beharrezko diren zerbitzu guztiak antolatuko dira: auto-entzat aparkalekuak, ezbeharretarako bi postu, tabernak, komunak, harremanetarako zerbitzuak (irriti eta telefonoa) etabar. Txistulariak, fanfareak, Iturengo ttuntturroak, trikitilariak, bertsolariak, kantariak, txalapartariak, pailasoak etabar, ez dira faltako. Errebote partidu bat ere ikusi ahal izango da, Zubieta-ko frontoian.

Hitz batean, egunpasa on bat egiteko behar den guztia.

Edonork parte har dezake

Oraindik izenik emango ez badugu ere, badakigu jakin pertsonajeren batzuek izan dituztela patrozinadore batzuren eskaintzak. "Pertsonaje" ez den guztiak berriz bilatu egin beharko ditugu guretzat dirua kotizatuko dutenak. Iaz parte hartu zutenek ondo badakite ere, oraindik hau nola egiten den ez dakitenentzat esplikatu dugu. Ikastolentzat dirua bildu nahi baduzu, zirkuitoak —hipodromotik plazaraino eta handik bira— dituen sei kilometroak ibili behar dituzu. Behin baino gehiagotan ere egin dezakezu hori. Iaz baziren bederatzi-hamar jira (54-60 kilometro) emandakoak. Baina jira horik egiterako kilometroko hainbeste ordainduko dizunen bat bilatu beharko duzu. Komenigarriagoa da hauk aldeztu aurretik aurkitzea bestela patrozinadorerik gabe geratu baitzindezke. Horregatik, gaurtik bertatik



Aurten Zubietan.



Ibilaldiaren plano.

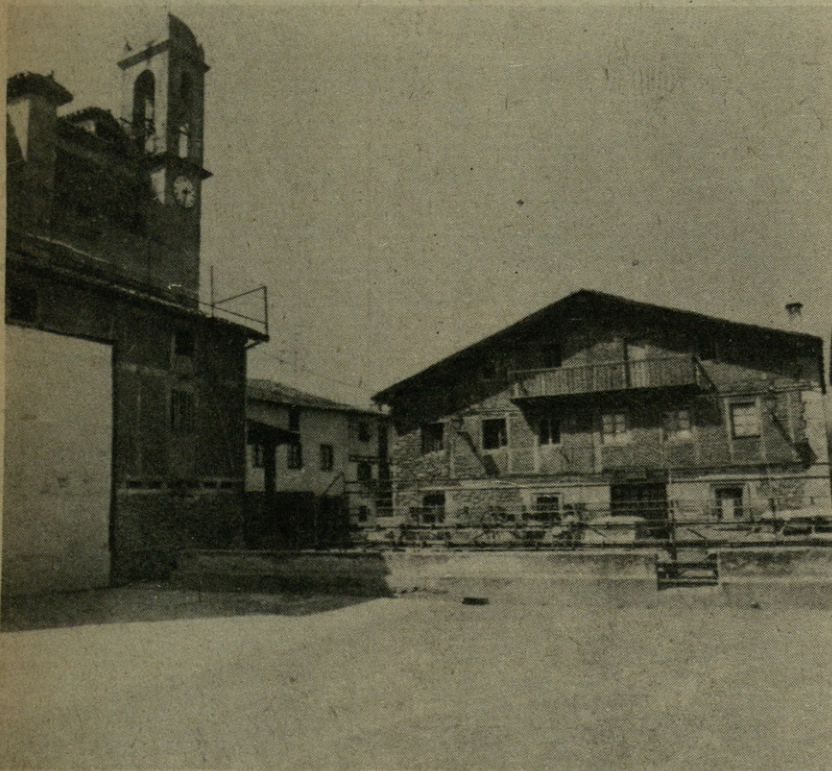
hasi zindezke. Hauk dira ba parte hartzeko bi moduak: bertan ibiltzea ala dirua jartzea —edo biak batera ere bai, nahi baduzu eta ahal baduzu—.

Antolatzaileek Euskal Herriko bazter guztietarako jendeari dei egiten diote parte har dezan. Biltzen den dirua ehuneko 80 AXULAR, BILINTX eta IBAI lizeoentzat eta geratzen dena Gipuzkoako Ikastolen Elkartearentzat izango da.

Subentzioak eta beste

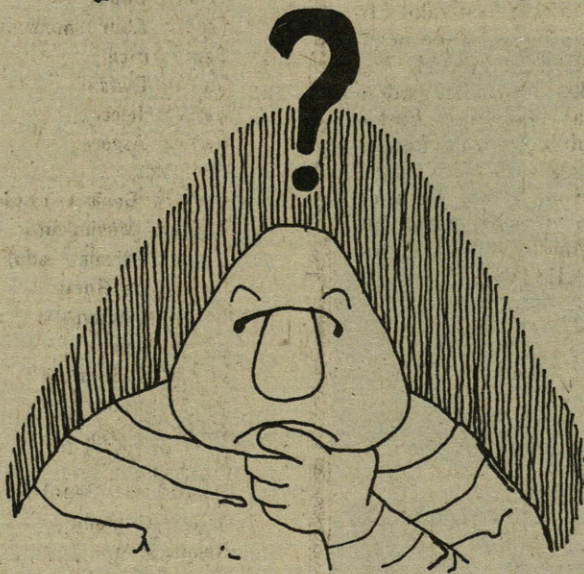
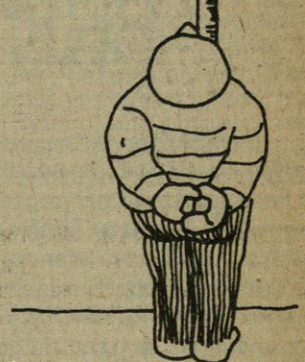
Baina lehen esan dugunez, egun horrek eta bere inguruak Gipuzkoako ikastolen eta beren Elkartearen arazoak —momentu honetan, batez ere

Madrilgo subentzioena— azaltzeko balio izango du. Aurkezpeneko prentsaurrekoan esan zenez, egunak ez du berez protesta giroa azaltzeko elburua izango, baina izan daiteke presio-bide bat Madrilgo Hezkuntzako Ministeritzarekin egiten ari diren negoziaketetarako. KILOMETROAK 78-ren aurkezpeneko informean galdera bat botatzen da: "Ikastolak Euskadiko Eskola Publiko bezala instituzionaldu behar ote du?". Galdera hor dago. Horri buruz eta Madrilgo egiten ari diren negoziaketetaz hurrengo batetan mintzatuko gara. Orain, prestatu KILOMETROAK 78-rako.

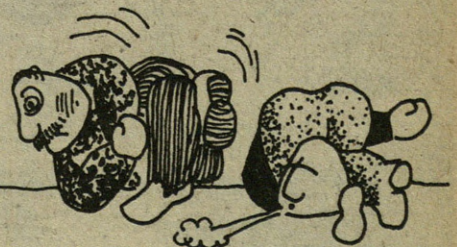


20.000 lagun hartzeko prest

- Adore: Animo
- Aintzakotza(tu): Tener en cuenta
- Albiste: Noticia
- Albo: Lado
- Amaigabe: Inacabable
- Amu: Anzuelo
- Aerio: Enemigo
- Argi(tu): Alumbiar(—ado)
- Ausardia: Atrevimiento
- Berdegune: Zona verde
- Birfindegi: Refineria
- Errekin: Combustible
- Etekin: Ganancia
- Etorkin: Inmigrante
- Ezin(du): Imposibilitar(—ado)
- Ezinobe: Insuperable
- Ezizen: Apodo
- Eztaiak: Bodas
- Franko: Abundantemente
- Gaitz: Dificil
- Garden: Diáfano
- Garodi: Helechal
- Garratz: Aspero
- Gehi: Más
- Hazkura: Ganas de rascarse
- Higidura: Movimiento
- Igarr(i): Adivinar(—ado)
- Intz: Ihintz, Rocio
- Ipurterre: Amargado
- Istinga: Cenegal
- Itsumustu: Sorpresa
- Izugarri: Enorme
- Jainkosa: Diosa
- Jaramon: Caso
- Jendeztza(tu): Repoblar(—ado)
- Kaiku: Atontado
- Keinu: Giño
- Kemen: Energía
- Kutsakor: Contaminoso
- Langa: Barrera
- Larre: Pasto
- Lurrikara: Terremoto
- Maitemin(du): Enamorarse(—ado)
- Merke: Barato
- Miaezin: Inexplorable
- Min(du): Ofender(—ido)
- Mingain: Lengua
- Muino: Colina
- Nabarmen(du): Distinguirse(—ido)
- Nagi: Abandonado
- Ontzi: Cubo
- Onuraz: Útilmente
- Opa: Deseo
- Sen: Cordura
- Trufa(tu): Burlarse(—ado)
- Umezurtz: Huérfano
- Zauri: Herida
- Zirrara: Conmoción



R. AGIRRE



MUSIKA

BREITAINIARRA

Behin Ipar Amerikako Rockets eta Appalaches mendiak, Europako bordariak jendeztaturikoak ziren; haien arteko batek ere ez ze-
kien segur aski zer motako odola zuen beren zainetan. Oraindik gaur
egunean ere aztertzaileen gauza ohi da. Lehenago aipatutako alder-
dietara joan zen irlandar eta galesar jendetzak, XIX mendean berriro
Atlantiko-Pazifikoko trenbiderako lan-esku merke bezala inmigratu
zenak, bere kultura eta jatorrizko ohiturak eraman zituen, eta gaur
egunean nabaritzen da egite amerikanoan.



68ko maiatzarekin hasi zen Bretainiako birjaiotze kulturala.

Irlanda, Gales, Eskozia eta Brita-
inia gaur eguneko kelteengandik da-
tozen ondorengo garbienak direla
kontuan izan behar da: horregatik
inmigranteek Ameriketara eraman
zuten musika, keltar kontsidera
daiteke batez ere. Folk-country-rock,
eta erabili ohi diren tresna batzu
ikusten baditugu, argi eta garbi du-
gu: banjoa, dobroa eta amerikar man-
dolinak kasik ez dute eboluziorik
izan bibolina; keltar folkloreaki asi-
milatua heldu zen: "steel guitar"ak
keltar "dulcimer"aren senipartea du;
kitarran "dedal" erabiltzea ere, bel-
tzen inbento izan arren, aipaturiko
"dulcimer"etik atera omen da.

Halako gauzak eta, kultura rock-
ek oinarritzko iturri bi dituela esan
dezakegu: beltzengandik datorrena
eta kelteena. Musikal mailetan bakoitza
bere aldetik desarrolatzen ari-
tzen zen 60 dekadara arte. Musika
keltarretik aterata country jotzen
zen, eta aspaldiko espiritual beltze-
tatik bagenituen jazz, godspell, blues,
etab. (gainera, rock-and-roll, handik
dator, 75 erreboluzioetako blues
bezala, zuriatzen adaptatua).

Elvis Presley helduko zen
gaia nahasteko. Rock-erregea izanez
gero, gauza berriak inbestigatzen ja-
rri zen, country-rock aurkituz;
handik aurrera jende guztiak bilatu
nahi zuen iturri berrietan. Geroago
Bob Dylanek folk-rock inbentatuko
zuen, eta free-jazz-rock eremuko
inbestigazioak eta desarrollo elek-
tronikoa gehitzen baldin badizkiogu,
honi nahaspilo sinetsgaitz bat izango
da.

Sarrera luze hau ezinbestekoa
dela deritzat, gaurko musikaren lerro
nagusia folklore herrikoian oinarri-
tuak daudela argi ikusteko. Honela
bretoienganatz begiratzen badugu,
hauk beren musikaren eboluzio
hurruna errazki berriro eskuratu
dutela konprenituko da, hemendik
lan ezezagun on bat lortuz.

Keltar herriaren bide desberdinak

Bide desberdinetatik, keltar
herriaren ondorengoak estilo musikalki
berezi batzuk lortuz joan dira, beren
folklore silu nabaria beti eramanez.
Aipatuko dut Rory Gallagher irlandar-
darraren indar harrigarria; kitarrari
bizkor honek rock eta rhythm-and-blues
folklorearekin elkartze zail bat
eman zien, baina bere lanak ez du
traszendentsiarik izan edo, nahiz eta
errekurtsio jator batzu erabili (ki-
tarrarekin banjo hotsa eta ateratzen
du). Agian giroaren politizazioak
musikaren bidea beste aldetatik era-
man du.

Saiatze honetatik aparte, kul-

tura britaniar birjajoa da garrantzia duena, zeren irlandar, galesar eta eskoziarren mugimendua posible egin baitu. Eta dena, guziok bezala hemendik ia ezezaguna den jenio horri, Alan Stivelli, zor zaio. Honek, bere aitak eraiki zion arpa keltar batez (grabado zahar batetik ateratakoa, desagertua baitzegoen), jotatzen zuen ttikidandik. Keltarrek aurreratu behar zituzten zailtasunak ikusten dira honela, eta gureak baino handiagoak izan dirateke.

Alan Stivell, denbora luzetan zehar nortasun estrainio eta bakarri izan zen bere herrian, eta bakarrik jaialdi folklorikotan sortu: bitartean tresna jatorrak ikasten ari zen, nola diren bombardak (hotesz dultzaina aberats bat bezala), gaita, pianoa, ol keltarra (bere hostak batzuetan txalaparta dela dirudi, nahiz eta erabiltze desberdina izan), eta gainera estudiatu zuen shitar hinduaren erabiltzea, segur aski kultura bizen arteko senidetazuna kontuan izanez.

Maiatza-68 hitoarekin, hasi zen Britainiako birjaiotze kulturala. Aberri zapalduen gaia beste guztien aurrera pasa zen eta, Alan Stivellek Parisen abestu ahal zuen, bere bidea zuzena dela egiztatuz. Handik aurrera aktibitate musikala deskorapilatu zen, talde elik bat atera eta eremu folklorikoan inestigazioak errepikatu ziren. Talde hau- en artean nabaritutako ditugu: Malicorne frantses estatuan, tresna jator- pilo bat menperatu zutenak (frant- zian dauden herri guztietatik) ain- tzinako gai ugari askatuz; Izaro Bri- tainiarretan, Fairport Convention, Pentangle edo Magna Carta, folklo- rari tradizio luze bat, rock inge- lesarrek, eman zioten, eta beren diskoetan rithm-and-blues rock, country etab. aurki daitezke; Ir- landan batez ere Tir-Na-Nog bikotea, izen espresibo berori, honaino heldu diren keltar garbienak, Alan Stive- llengandik, aparte, noski. Bikote hau bere maisua baino lehenago agian Amerikako musikan gelditzen zen aspaldiko inmigranteen urratsa ateratzen jakin zuena da. Kitar elek- trikoa laga egin zuen, zeren Ame- rikako rock lehendabiziko iturrieta- tik aski hurrun baitzegoen (elektro- nikari kausa) baina kitarra akustikoa ere berebete erabiltzen zuen. Rory Gallagheren influentziagatik; beste aldetik teknika berri bat onhartu ("raga" izenez) Crosby, Crosby Stills & Nashkoak, shitar hindu- tik estudiaturia izan zuena.

Tir-Na-Nogen bereziena abes- modua dela deritzat, edo guttienez alderdi honetan ez dute jarraitzen

estilo amerikanoa. Doinuen artean, batzuk Irlandako jatorren artekoak dira, baina besteetan Alan Stivellen- gan ikusiko dugun haize esoterikoa nabaritzen zaie.

Alan Stivell, hurrunago

Esan dudanez, ezin jakin dugu nork eman zuen lehen pausoa, baina Alan Stivellen bidea askoz hurrunago doala baieztatu dezaket: Tir-Na-Nog- en hiru LP ezagutzen ditut eta, nahiz eta beren nibela ona izan hasi- eratik, ez dakust eboluziorik. Alan Stivellek hazi du lan miragarri eta oso aurretatu bat. Aipatu dut bere Parisko erreztaldia, baina Dublinen abestu arte ez zen esistitu mi- toa; hartan, hamabost bat lagun- tzailerekin, eman zuen geuk ezagutzen dugun roiloa, eta hau tran- kil estudiatzeko disko bi ditugu: "Dublinen bizi" eta "Ontzitik ir- ten baino lehen".

Lehenbiziko gai aipagarria bere folkloreako tratamendua da. Rocken jatorriz ari izan banaiz, Alan Stive- llegean oinarritzkoa delako izan da. Ez da inestigazio lanetara muga- tzen, baizik gaurko balio eta unibers- tsala ematen dio bere musikari. Bat- zuk, hemen bezala, era garbiene- an hartzen dute folklorea, baina honek tresna elektronikoak sartuz, apurtu du roilo harekin betirako. Kultura britainiarraren mamia harra- patuko balu bezala dirudi, abesti batzuen haize esoterikoagatik. "On-

tzitik irten baino lehen" delakoan, herri britaniarren historia kontatzen digu, une konkretu batetik aurrera, baina errekurtsu batzuekin irudime- naren bidetik askoz atzerantz, keltar herriak migrazioak hasi zituenera eramaten gaitu.

Eta esan dudanez bezala, elektro- nikoa oinarritzkoa da. Stivellek sartu du sintetizadorea, baina ez beste tres- naren ordez, lehenago aipatu dudane- giro estrainioa ekiteko baizik. Beste tresnei buruz eta, bakoitzak fun- tzio berezi bat kumplitzen du: gaitaren haize triste eta negartia, bombardaren biolentziarekin kontras- tatzen da; shitar hinduak sintetiza- dore pean jotatzea egiten du; eta ki- tarra elektrikoak, beti distorsionado- rez, gogortasunezko kolpe bat eman ahotsekin.

Eta hauei buruz, Alan Stivellek ez duela garbitasunik lortu nahi naba- rigarria da. Berarekin joan ohi diren hiru ahotsek ez dute rock amerikanoaren doitasuna, batzuentzat hain garrantzitsua dena. Disko zahar ba- tetan entzun nituen abeslari herri- koi britaniar batzuk (hango bertso- lariai edo) eta orain Alan Stivellen diskoak entzunez gero, era berbere- an doazela ahotsak deritzat; hortik doa bere garbitasun saiatzea. Momen- tutan ahotsen abaidura country ame- rikano baino bertiginosoago ir- tetzen da.

Ikuste honekin aski dateke zer- bait hobeco ezagutzeko gaurko musika britainiarra. Gainera, grabazioez mintzatuko nintzateke, hemen laga egiten den gaia sarritan. "Dublinen bizi" k, direktoz grabaturia, ez du garrantzirik alderdi honetatik oso ongi egon arren. "Ontzitik ir- ten baino lehen" ak ordea, Stivell konpontzaile miragarri bezala ikuste- ko zerbitzen digu, eta gainera, hots- teknikoak efeko berezi garbienak egiten dizkigu.

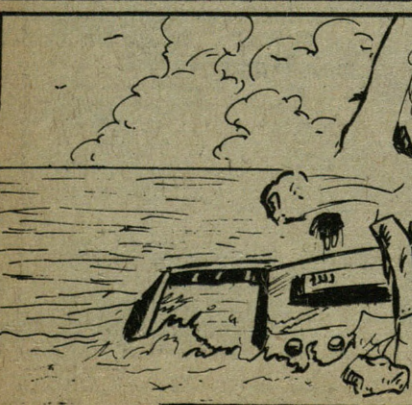
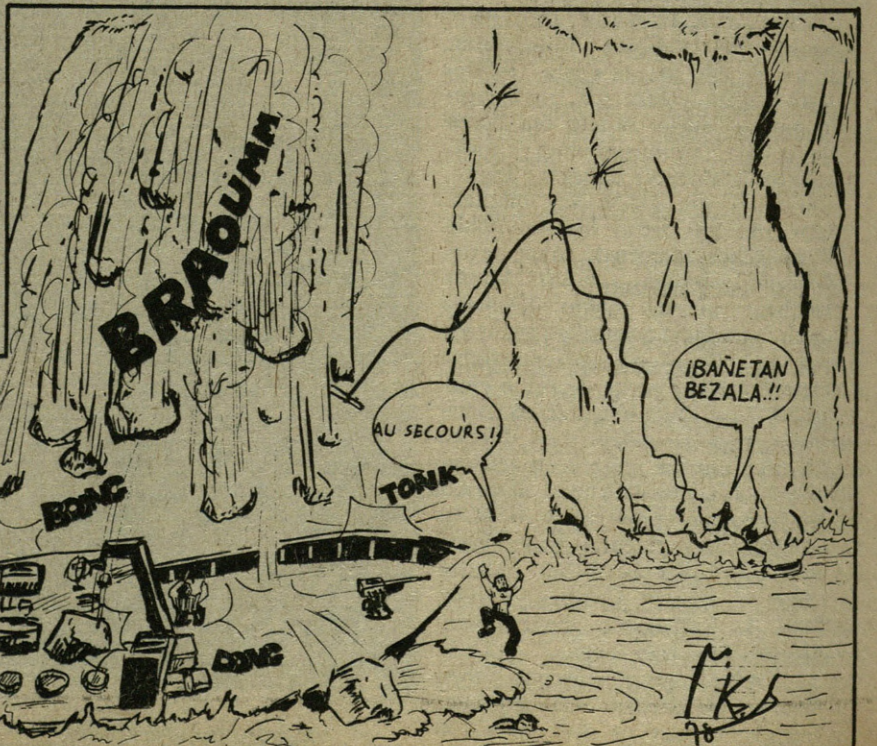
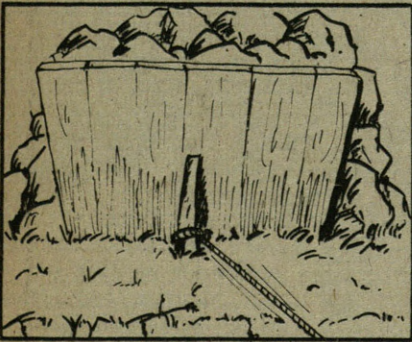
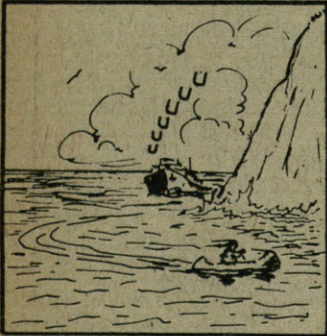
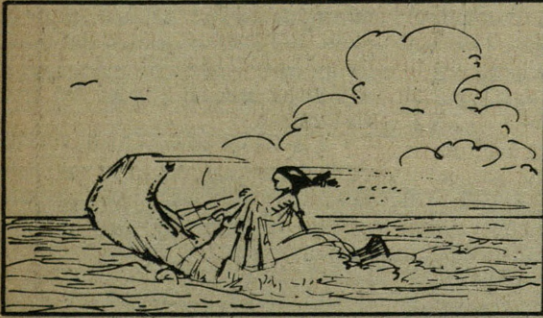
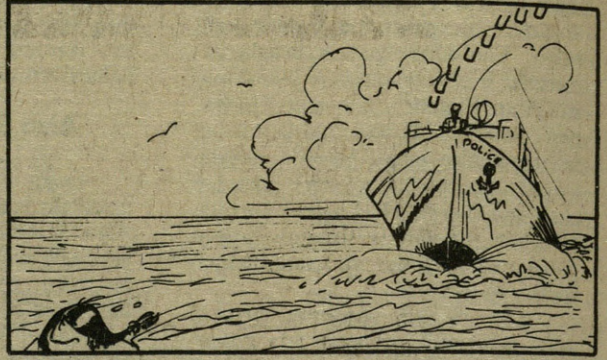
Gure herrian grabazio onak egi- ten dakien jendea badago, baina ge- roago produktzioa ondatua irten ohi da: disko raiatuak etab. Honekin gure aurkako baldintzak egiaztatzen dira. Inork ez dezan ahaz, Stivelli Ingalaterrako industriak laguntzen diola. Honela edonork.

HERKIDE



Alan Stivellen arpa keltarra.

erdi-putz



PROBLEMA HANDIA

Handitu txikitu
txikitu handitu
luzatu hurbildu
hurbildu luzatu
ez zekiat zer har

Handitu txikitu
hartzen badut
joko naute

Txikitu handitu
hartzen badut
lotuko naute

Luzatu hurbildu
hartzen badut
etxetik botako naute

Hurbildu luzatu
hartzen badut
guraseok txikituko naute

Hau duk problema:
txikitzeaz handitzeaz
hurbiltzeaz luzatzeaz
baina oraindik
ez zekiat zein har

XABIER GORROTXATEGI,
14 urte



festibala filmetan

A WEDDING (EZTEI EGUN BAT)



128. COLUMBIA PICTURES
A WEDDING
Columbia Pictures
129. 14. LUGO QUERO (ANTONIO GASSMAN) THE TACTIC OF THE
COLUMBIA PICTURES
130. 14. LUGO QUERO (ANTONIO GASSMAN) THE TACTIC OF THE
COLUMBIA PICTURES

Robert Altman zinegile ugari bat da. Zinemagintzan 1955ean hasi zen. Bere lehen filme propio luzea 1969an egin zuen, *That Cold day in the park*. 1970ean *M.A.S.H.* delako filmeak arrakasta eta ospe handia emango zion. Geroztik aunitz pelikula egin izan ditu: *Brewster McCloud*, *Images*, *Teh long goodbye*, *Nashville*, *Buffalo Bill and the indians* e.a.

AWEDDING delako pelikula bere hamaboskarrena da eta ezteiegun goi-burges amerikano baten kronika. Ezteia zeremonia handien artean azkenetarik bat da. Kuadro dramatiko honetan eta etxalde itxi batean 49 pertsonaia konfrontatzen dira. Familia bat aristokrata da eta bestea aberatsberria eszenario horretan (etxe bat, egun bat, ezteia bat) pertsonaiak desestali egiten dira bere ornamenduez. Filme ugari eta dispersoa, da minikolektibitate efimero horren anatomia gertaera eta portaera ugalduen bidez atzematen delarik. Drama guztiok amerikar humore bereziaz azaltzen dira. Bizimodu horik iragarriak dira, hipokritak, baina instituzio sozial eta gizarte eta klase horien kritika umorean difuminatzen da. Hau da, *A.Wedding* ez da ezteia edo familiaren instituzioari kritikatzeko pretexto bat (Robert Altmanek berak dioenez) ez baita oraindik honen ordeko egokirik aurkitu...Hau da, ezteia eta gizarte amerikano txarrak izan arren daitezkeen onenak dira... eta sunsitzeko eskubidea ezik badugu trufatzekoa...

I CANNIBALI

Liliana Cavani-ren filme honek (*I cannibali*/Gizajaleak) bere zinemagintzaren bi ezaugarri funtsezkoenak ditu. "Gaueko atalzaina", "On eta txarra baino haruntzago"... eta bere beste filmak dariten etsipena eta anbiguitatea nabarmentzen da, horik baino zaharragoa den honetan.

Estatu moderno batetan, errebolta baten ondoren errepresioak kaleak hilez beterik utzi ditu. Etsenplu emateko, gobernuak debekatu egiten du gorpuak erretiratzea, hori dagienarentzat kondena handiak prometituz. Hil baten arreba eta pertsonaia estraino bat (Pierre Clement) hala ere hasten dira gorpuak gordetzen. Harrapatu eta hilko dituzten arte.

Egungo estatuaren irudi errepresiboa isladatzen da eta ziudadanoen integrazioa. Gorpu erretiratzaleak bakarrik dira, beste guztien indiferentzia edo errepresioaren aurka. Badirudi egungo demokrazia burges europo gogorren (Alemania, Italia... eta zergatik ez Euskal Herrian...) metafora bat egin nahi izan duela Liliana Cavanik. Pelikula oso ongi eginga dago eta arras interesgarria da. Azken eszenan baikortasun plano bat agertzen da; aurreko guztia erabat etsitua den arren: aunitz gazte gorpuak gordetzen.... Badu filme honek, P. P. Pasoliniren *Porcile*-rekiko zerikusirik.

DOSSIER 51

Dominique Auphal deritzan funtzionario inportante bati buruz ikeritzen hasten da espionajezko nazioarteko erakunde bat. Harrez gero pertsonaia hau 51 numeroa izango da, eta bere ezaugarri, portaera eta higadura oro izango da dossierrean bildua.

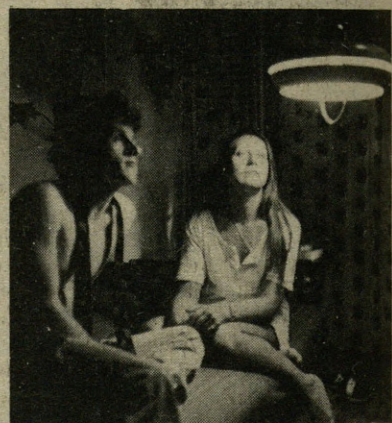
Michel Devillek pelikula ezin aspergarriago bat burutu du, lentoa eta errepikatzailea. Badu hala ere gauza garrantzitsu bat: espionajeak nola sar eta bortxa dezakeen pertsonaren bizimodu pribatua, nola deusezta dezakeen intimitatea.

Bestalde, filmean azalean gertatzen da analisisa, eta frantziar xobinismoa ere berfrogatua espia erakun-

dea atzerritarra izaterakoan. Gillen Perraulten nobela interesgarriagoa dela esan digute.

ZDJECIA PROBNE

Anka, familiako giroaz nazkatua, interpretea izan nahi duen neska bat da eta fotoak ere bidaltzen ditu zine produktora batetara. Tomek deritzan mutil batetaz maitemindu eta honekin larri jotzen du lehenbizikoz. Ondoren, beste lagunarekin ere ohera dadila eskatzen dio honek. Kolpe handi bat neskarentzat. Etxera itzuli eta Varsoviara doa. Bestalde, Pawel umezurtza, emakume batetaz maitemindu eta haren senarrari mintzatzen zaio zintzoki, baina emazteaksez du bere senarra kitatu nahi. Pawel orduan zine produktorara aurkezten da. Anka eta Pawel adiskidetu egingo dira, pruebetan Pawelek ihes egin arte.



Hau da filmaren argumentoa. Zuzendariak, Agnieszka Holland, Pawel Kedzierski eta Jerzy Domaradzki dira. Pelikula ezin txarrago eta ezin aspergarriago bat da. Errealismo sozialistak epikagairik ez duenean eta begirada arazo kotidianoetara itzultzen duenean estupidoen munduen estupidotasuna sakondu nahi duela dirudi, gu aspertzen gaituen bitartean. Polonian (eta Jan Potocki dut gogoan oraintxe bertan) imajinazigabezia da gaur egun gaixotasunik grabeena.

ORDET

ikusit ahal izan. Carl Theodor Dreyer da zuzendaria, danesa. Zuri-beltzean eta lento samarra baina arras interesgarria da filma. Giro goibel batetan situatua, familia batetan erlijioari buruz gertatzen diren arazoak aztertzen ditu. Filmean ardatz marjinala ero-mesianiko bat da. Pelikulari izena eman beharko bagenio "fedearen oinazea" deituko genioke. Oinaze orokor, sufrikor eta etengabe bat.

JAQUE A LA DAMA



Pelikula espainol bat da eta zuzendariak, Francisco Rodriguezek, bazituen lehendik beste filme bi eginak: La casa grande eta Gusanos de seda.

Madriren azken hamarrurtean, bi emakumeren adiskidetasuna eta hurbiltzea analizaturik klase sozial burges eta burges intelektuaren frustrazio kotidianoen ikuspegi bat ematen da. Pertsonak elkartzeko baino indartsuagoa da elkarrengandik bereizten duen joera. Zerbait egiazkoagoren bila ari dira, baina situazioak asumitzeko eta aurrerabidetzeko eragozpenak bantutuzten dituen beti. Aldez aurretik galdutako abiada bat da, beraz.

Gaia interesantea da izatez, baina oso zaila obra koherente, argi eta interesgarri bat osatzeko. Arrisku honetan erortzen da pelikula hau, hormigoi bloke bat bezain jasangaitza eta normalidade intelektualizatua bezain estupidoa da. Esperimento bergmanianoak egitea oso gaitza da. Zeren eta arazo kotidianoa gure bizimodutik hurbilena izanagatik, hausnartzeko eta kontatzeko gaitzenak baitirra.

FREAKS

Ted Browning delakoaren filme

honek beste mundu batetako ateak irekitzen dizkigu. Giza ezaugarriak desdibujaturik dituztenena, minigizarte itxi batetan bizi dira giza arruntekin batera: gizatipo arraroen zirkobat da. Ezaziak, elbarrituak, itsusiak... heuren artean sortzen den maiatasun imposible eta engainuzko istorio baten inguruan. Azken batetan ikusten denez desgizonak gizonak baino zintzoagoak, normalagoak eta hobeagoak dira bere portaeratan eta bere sentimenduetan.

LAS HURDES. TIERRA SIN PAN

Luis Buñuelen dokumental hau aparta da. Zinearen eta testimonioaren aldetik. Izugarri ongi egina, hurbila eta dramatiko. Ogiarik gabeko herri honen desbentura biziki garden trasadutzen da egungo zinetokieta-ra. Benetan erreportaia sinesgaitza eta zeharo egiazkoren inpresioa ematen duela, hain baitago fotogrametan den gizajendea erantsia miseriari.

MACBETH

Shakespeare idazle aparta zen eta giza sentimendu eta portaera arketipikoak arras egoki azaldu zituen bere antzerkisobratan: Hamlet, Otelu, Macbeth... bizimoduaren dramatismo sekulako eta osoaz dira atzemanak. Orson Welles zinegile aparta da ere, eta bere shakespeareaz letasuna hainbat obratan igarri zaio. Bien arteko bost mendetako aldaketak ez du filme honek proposatzen duen sintesia inbalidatzen. Macbeth antisia zorigaitza eta damua da. Bere erotasuna, bere buruarekiko gudua da. Antzestokia, espresionista eta itzaltsua, guduleku izaugarri bat.

LA VIEJA MEMORIA

Dokumental honetan gerla zibilaren hastapenak aztertzen dira, filmazio eta elkarriketen bidez. Abade Santillan, Gil Robles, Lister, Dolores Ibarruri, Tarradellas... etasbeste asko mintzo dira gertaera haiek azaltzean. Orohar, filme luze honek balio testimonial handia du eta gainera, oso ongi ordenaturik eta konpondurik dago.

Pelikula objetibo bat egin na-

hi da, autoreak ez du tesisik defendatzen bederen. Baina berak aitortzen duenez ezin daiteke filme historiko objetiborik egin. Zeren eta zinea ez baita historia, oroitzapena baizik, oroitzapen subjektiboa baizik. Eta oroitzapen hau erreprimatua, xahutua eta zanpatua izan da botereagatik. Gainera pertsonaia bakoitzak aldatu egiten du oroitzapena.

Filme interesgarri bat beraz, ahal zen irekienean. Jaime Caminok lan on bat egin du beraz. Bestalde, 36ko gerlaren analisisa hau zentratuegi dago Barcelonan eta Madriren eta, batez ere, han sortu ziren arazoetan (koletibizaioa libertarioak eta enfrontamentu komunista) eta ez du ikuspegi orokor bat eskaintzen. Baina hala da izan ere oroitzapena, pertsonala, kontraesankorra eta partziala.

MARIAN Nafarroan



Marian 27 urteko emakume traumatizatu eta frigida bat da eta ez da zoriontsua bere ezkontzan. Azkenean aurkitu egiten du zoriona intelektual baten baitan. Nafarroan gertatzen da guztia.

Luis Cortes da zuzendaria, 27 urte ditu, Madrilgo Zinematografia Eskola Ofizialean ikasi zuen baina gero zinemagintza amateurrean aritu izan da. Metrajelabur asko eta bi metrajeluz egin izan ditu: "Un tal Luis Costa" eta "Clown", super 8-an. Lehen pelikula profesionala "Marian" delako hau da. Hastapena, ordea, ezin daiteke izan eskasagoa eta estupidagoa. Zine hain txarra egitea derriorezkoa ote da zinegile izateko.

JOSEBA SARRIONANDIA

IRAILA

24

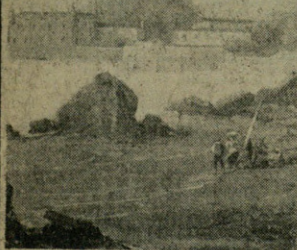
LIBURUAK

ARRANTZALEEN BIZITZA. Antonio Zavalá, AUS-
POA. 160 or., 200 pta.

"Bertso-liburu onetan baleak, arrantzaleak, galerak, itoak, eguraldia eta beste zernai gauza agertzen da. Baiñan, egia esateko, gai bakarra du: itxasoa. Obeto esateko, itxasoak eta gizonak alkarrekin daramakiten burruka". Honela dio Aita Zavalak liburuaren hitzaurrean eta hauxe da presentaziorik onena. Bertso alaiak eta tristeak denetarik daude. Bertso sail bakoitza zein gertakizuni lotuta dagoen kontatzen zaigu liburuan. Doinu batzu ere ematen dira.

ANTONIO ZAVALA

ARRANTZALEEN BIZITZA



KOLASIN. LA GRAN ENCICLOPEDIA VASCA. 200 pta. bakoitzak

KOLASIN izenburupean hiru liburu atera dituzte. Bata haurtzaindagariko, 3 urtetik 4 artekoentzat eta eskolaurrerako 4 urtetik 5era eta 5etik 6 urtera bitartekoentzat beste biak. Lehen hiruhilabeterako dira hirurak. Barcelonako irakasle talde batek eginak dira originalak; euskarazko hauk

Xabier Mendigurenek itzuli eta egokitu ditu. Hain material esakasa duen eskolaurrerako urteetarako zer bait badago orain.



CRISIS ECONOMICA Y EUSKADI, Baleren Bakalkoa. HORDAGO. 174 or., 300 pta.

Ameriketara alde egin baino lehen Baleren Bakalkoak bere bigarren liburua utzi digu. Oraingo honetan krisis ekonomikoak Euskal Herrian nola inbiditzen duen eta zein aterabide izan lezaiken aztertzen du, krisiaren alde teoriko eta historikoak azaldu ondoren. Bilboko ekonomi fakultatean aurkeztu zuen lizentziaturako tesisa da azterketa hau. Liburu honekin HORDAGO argitaldaria alor berri bat ukitzen du, ekonomiarena.

crisis economica y euskadi

b. bakalkoa



APURRAK sorta. LA GALERA, 50 pta. bakoitzak.

EURIA, HONDARTZA EGUN ON!, SUKALDEAN eta BAKARRIK NOA IKASTOLARA dira APURRAK sortan argitaratu diren ipuinak. ROSA SENSATEko Asunción Lissónen idatzi zituen eta Xabier Mendigurenek euskaratu ditu. Irudiak berriz Pere Pratsenak dira. Irakurtzen hasi diren haurrei daude zuzenduak. "APURRAK" sail honek, haurraren irakurmina zirikatzea eta gero eta testu luzeago eta aberatsagoetan murgil dadin bultz egitea du helburu nagusia", diote egileek.



Egun on!

SAIOKA, matematika 2; osagarriak eta ariketak. Taldean egina. 151 or., 300 pta.

Nabari da ikasturtea hastera doala iritetzen ari diren liburuari begiratu. SAIOKA saileko MATEMATIKA 2 hau hamabi lagunekoa ira-

kasle talde batek prestatu du. OHOKO bigarren mailakoei matematika jolasaren bidez erakusteko da. Liburuan bertan irakaslearen gidaliburu dator.



ALDIZKARIAK

EL 093.N. 1. 6 -12
septiembre. 50 pta.

GARBO editorialekoa da Barcelonan jaio den aste-kari hau. "Del mundo del suceso" dela dio aurkezpeneko editorialean, honek nahikoa esaten du, gertakizunetako aldizkari sentsazionalista horietako beste bat izateko itxura hesterik ez baitu. Eta gainera, lehen orrialdeetan, "Se ceban en los agentes", Santiago, Barcelona, Arrasate eta Hondarribiko atentatuak buruzko informazioak. Horietako batetan "Comandos berezidis" daudela jakin dugu. Atera behar ez luken aldizkari horietako bat.

AMARA, 3. zenbakia. 1978ko iraila.

Uzaitaila eta abuztu-ko zenbakia prestatzen ari zirenean Iruineako gertakizunak eta ondorenak harapatu eta

aste giroa

horregatik atzeratu omen zaien zerbaki hau. Bertan gertakizun horiei buruzko lan batzu irakur daitezke, tartean Amara Zaharrean egun horietan izandako galeren berri ematen dutelarik; bestetik Amarako Uztailako 11eko buruzko artikulo batzu, Orregako ospakizunaz, BAI EUSKARARI kanpainaz etabar.

ASKATASUNA, Euskadiko askatasunezko aldizkaria. Zerbaki berezia, 1978ko iraila. Iragan hilean izandako atentatuaren ondoren bere aldizkariaren zerbaki berezi hau atera du ASKATASUNA talde libertarioak. Bertan atentatu horri buruzko xehetasunetatik aparte beren taldearen historia labur bat ematen dute; Bilboko 11eko artikulo luze eta interesgarri bat, soziologo batek idatzia; heste lan batetan KASen alternatiba zergatik apoiatu behar duten adierazten dute.



EUSKALDUNAK, 53. zerbaki. 1978ko iraila. 3 libera.

Oraingoan bere garaian iritsi zaigu EHAsen aldizkaria. Hurrengo hileko zerbakitik garestiagoa izango da

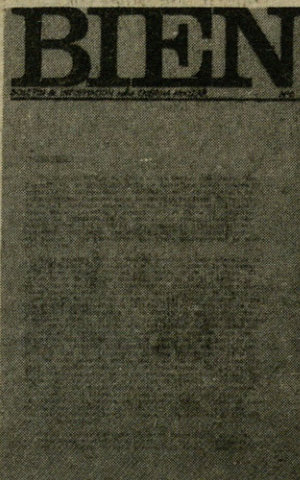
—5 libera—, baina berrikuntzak ere izango ditu —orri alde gehiago etabar—. Ea euskararen proportzioa ere gehiagotzen den. Zerbaki honetan Iparraldeko zerbait arazoren berri ematen zaigu —garraioak, espekuladoreak, ...—, KANTA BI tladearekin elkarrizketa etabar. EUSKALDUNAKen helbidea: BP, 55, BAIONA 64100.



BIEN, Boletín de Información sobre Energía Nuclear. N.O.

Aurkezpenean dioenez Barcelonako jende talde bat da boletín hau ateratzen duena. Hilabetero argitaratu nahi dute, indar nuklearraren inguruan "nazional eta internazional mailatan" daitezkeen gertakizunak jasotzeko, enpresa elektro-nuklearrak egiten ari diren dibulgaziozko kanpainari erantzunez. Eskutan dugun zerbaki honetan.

EL PAISeko artikulo pare bat eta berri motzak ematen dituzte; baita nuklear gaiari buruzko bibliografia ere. Boletina eskuratu nahi duenak helbide honetara eska dezake: BIEN, C.a.n.c., Bruc 26, 2 on. BARCELONA-10



LEHIAKETAK

BASAUROKO IX EUSKAL ABESTI JAIALDIA. bertako udalak antolatutik.

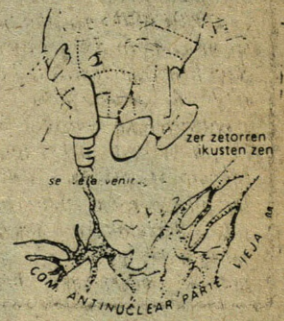
Hiru ala gehiago lagunak osatutako talde berrientzat —bi abesti jaialdi baino gehiago irabazi gabeak eta diskarik grabatu gabeak—. Urriaren 12an ospatuko da jaialdia; parte hartzeko irailaren 28 baino lehenago eman behar dira izenak. Sariak 11.000 pezeta eta trofeo dira lehen bost taldeentzat. Izenak eman edo xehetasun gehiago jakin nahi duenak ondoko helbidera jo dezake: Jose Migel Bengoa, Tiburcio Bergaretxe 1. Basauri. Tel: (94) 4490902.

ETA BESTE

Donostiako EUTGko hizkuntzeskolan urriaren 9an hasiko dira ikastaroak. Matri-

kula irailaren 27 arte egin daiteke. Euskara, alemana, frantsesa eta inglesa ematen dira, maila guztietan, egunez eta gauzez. Izena emateko eta xehetasun gehiagotarako idazkaritzako telefono hauetara dei daiteke: 273100 eta 273121, goizeko 9etatik 11-tara eta arratsaldeko 5etatik, 8,30etara.

Eranskailuak etengabe-oraindik ere. Ateratzen dituztenei gogorazi nahi diegu Lazkaoko Beneditarren kenbentura bidal ditzatela, artxibo bat osatzen ari baitira. Berdin esaten diegu, hauz, herri edo beste edozein motatako aldizkari eta boletinak ateratzen dituztenei: bidali Lazkaora, horrelakoen artxiboa ere egiten ari dira eta.



ALTZO

Bertso antzeko batzuk jartzea erabaki dut nik ere ez da inoren goraiatzeko ez da inoren ohore ezaguturik egoera hau lozorroan eta bare ustekabeen lo ta lo gaude neguko piztien pare,

Idazki asko darabilkigu bertsoak gutxi aukeran ez dakit nola esan daiteken ongi ulertzeko eran bai al dakigu artzaiak edo ardi gizajoak geran ohartu gabe eorri gera sistemaren arabera.

Lehendabiziko jarri ziguten elekzio generalak gero reformak nahi zuenean baita ere sindikalak ta orain berriz jira ta bira garai konstituzionalak ze antzerkiak egiten dakin oligarki espainolak.

Boto garaia iritxi naiez joanda denbora luzia esan ziguten nola hori zen egizko demokrazia langile orok izan nahi badu nortasun osoz jantzia batzarrez egin beharko luke egin daiteken guztia.

Delegismoak zer kalte ditun komeni da aztertzea xamurra zaigu ordezkariak honela aukeratzea ez bada lortzen batzarren bidez guzien parte hartzea ordezkariak berak dakarre nortasunaren galtzea.

Aipatu gabe ezin daiteke utzi inola Suarez eta harmandan buruzagi den laguntzaile Gutierrez ezta...ren ordezkari den gure Felipe Gonzalez Carrillok berriz ez du merezi aipatzerikan ere ez.

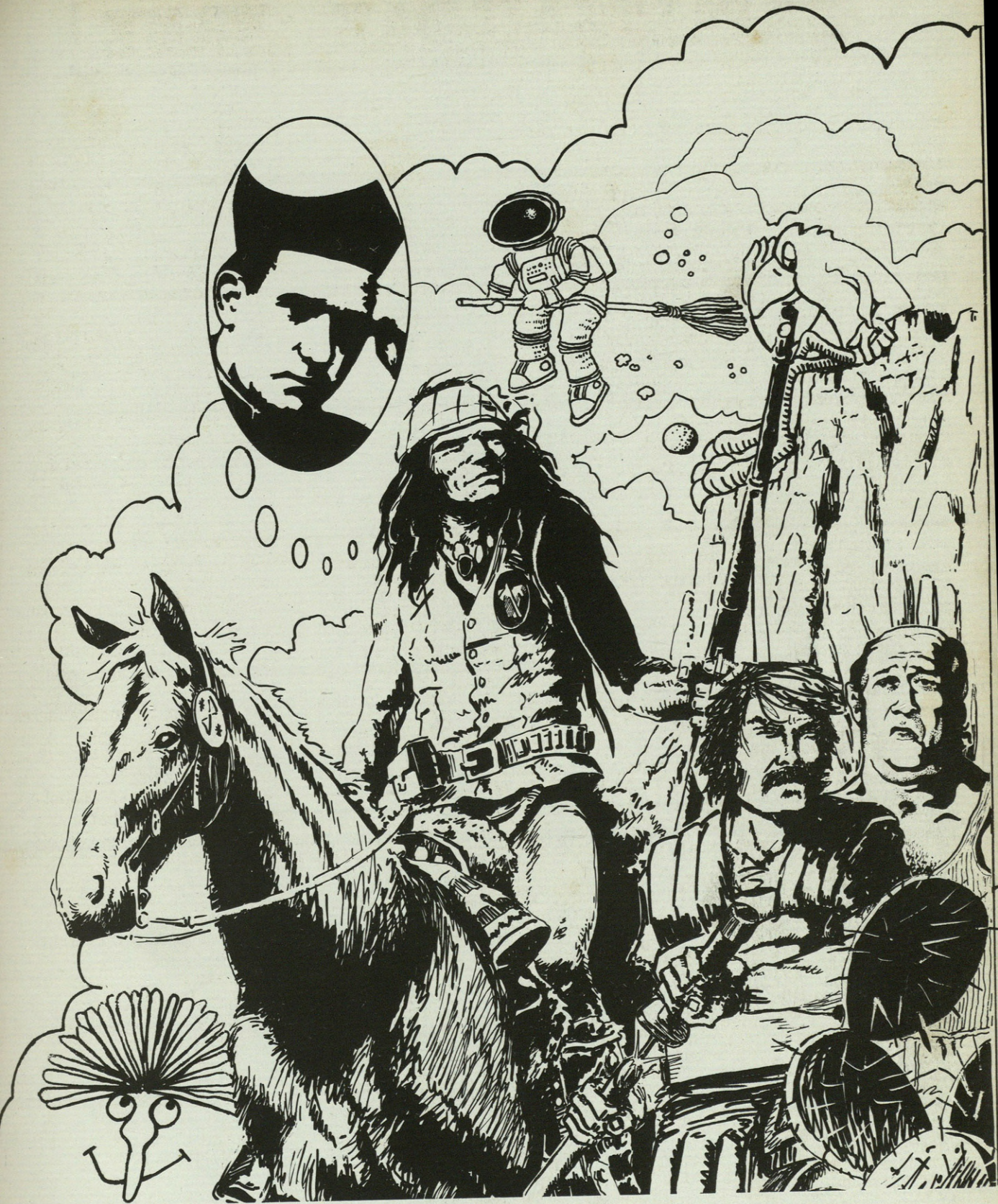
Euskal herrian badituzte hauk hain laguntzaile zintzoak harma bezala hartu dituzte paktu ta negozioak auto-eratu eman ditzagun guk langileok pausoak zeren oraindik agintzen dute "Txiki" hil zuten otsoak.

Ez gaitzan ari gu salakuntzan beti eskubiarekin gehiagok ere hareman batzuk badituzte Madrilekin azken aldian zer hitzegin dan ez ahal genezake jakin? hitzaspertu bat egin baidute han "Abril Martorell-ekin".

Zihur ez dakit zeintsu daiteken bide denetan hobe liderkeriak baztertu eta aurre-jarri "asamblea" badakigu zer dugun kanpoko ta baita zer den geurea egin dezagun Euskadi libro ta "langile boterea".

Lortu apurra nola izan dan hartu dezagun kontuan gauzak bestela ikusten ditut ez dakit zer gertatun kapitalaren desegiteko saia borroka harmatuan baita kalean, lantegietan eta ez parlamentuan.





gomikia 2

